DÖNÜŞÜM

bugün yarına çıkar

4

HER ZAMAN YENECEĞİZ

Nasıl evrende temel yasa değişiklik ise, toplumların yaşantılarında da temel kural değişmedir. Hem, toplumdaki değişmeler, evrendeki değişmelerin en hızlısıdır. Çünkü bu, kendi kendine olmanın ötesinde, kendisini oluşturan ögelerin özel çabasıyla hızlanmaktadır. Yani insan, aklıyla toplumsal gelişmenin itici gücü olmaktadır. İnsan, değişmenin, ileriye gitmenin savaşçısıdır. Yaşama gücü olan toplumlarda ilerinin savaşını yapanlar her zaman kazanırlar. Varılan aşamada asalak olan, topluma katkısı kalmayan ögeler bu yolda yok edilir. Toplumun gerilemesine, yerinde saymasına çabalayanlar böylece tepelenir.

Bu değişiklikler, dönüşümlerle olabileceği gibi; dönüşümü egemen güçlerin engellemesi yüzünden devrimlerle de olabilir. Yaşama gücü olan toplumlar ne olursa olsun gerekli yenilikleri yaparlar. Bu yenilikler toplumda bir takım güçlerin öncülüğünde olur.

19 Mayıs 1919 da Samsun'a çıkan Mustafa Kemal ilerici güçlerin bir simgesi idi. Türk toplumu yaşantısını sürdürme gücünde olan bir toplum olduğu için, kendisine asalak olan, sömüren güçlere karşı, onları alt edecek güçleri yarattı. Mustafa Kemal'in yönetici ve birleştirici önderliğinde «bizi mahvetmek isteyen emperyalizm» ile «bizi yutmak isteyen kapitalizm» ve onların yurt içindeki uşakları tepelendi.

27 Mayıs 1960 öncesinde Türk toplumunun ilerlemesini, vurgunculuk, soygunculuk yani kapitalizm yoluyla engellemek isteyenlere karşı Türk halkı ilerici gençliğini çıkardı. Gençliğin özgürlükler, temeldeki sorunların tartışılması baskıcıları, zorbaları yapısından atmasına yetti.

27 Mayısla belli bir ölçüde sağlanan klâsik özgürlükler, temeldeki sorunarın tartışılmasına olanak verdi Tartışmaların, Türkiye'nin gelişmesini ortaya çıkarması, bir takım çıkarcı çevreleri rahatsız ediyor ve edecek.

Yüzyılların kesince ortaya koyduğu gerçek, toplumumuzun yaşama gücü olan bir toplum olduğudur. Buna karşı koyanlar her zaman yenilmişlerdir. Halkımızın mutluluğa, ileriye, doğruya, güzele gidişini engellemek isteyenler boyun eğeceklerdir. Türk halkı bunu sağlamak için savaşçılarını çıkarmaya başlamıştır. Günden güne bilinçlenen emekçileri, ilerici aydınlar bu savaşa katılıyorlar.

Biz, gençliğin bilinçli, yiğit sesiyle savaşın bir bölüğünü üstlendik. Bu görevi Türk halkı verdi bize. Gücümüzü halkımızdan alıyoruz. Yani bizim güçlü görünmemizin nedeni Türk toplumunun bize gereksinmesi, ihtiyaç duymasıdır. Zaten onun için varız, Bir gereksinmenin sonucu olduğumuz için güçlüyüz. Her çatışmadan sonra gücümüzün artması Türk toplumunun, ilerlemesine engel olan asalakları yenmek kudretinde olmasından; yani yaşama gücünün diriliğinden geliyor.

Türkiye, her zaman bağımsız kalacağı için; Türk halkı mutlu, sömürülmeyen bir halk olacağı için bize karşı duranları her zaman yeneceğiz, alt edeceğiz.

BİNDİĞİNİZ DALI KESMEYİN

Günümüzde kapitalist düşüncenin savunucuları, kapitalizmi savunmak için bir takım kavram ve kuramlar öne sürerler. Bunlarla kapitalizmin vazgeçilmezliğini tanıtlamaya çabalarlar.

Kapitalist düzen kısaca, küçük bir azınlığın üretim araçlarının mülkiyetini elinde tuttuğu ve bundan yararlanarak emekçileri sömürdüğü düzendir. Sömürmenin doğal olmadığının, düzenin değişmesi ile sömürmenin biteceğinin öne sürülmesinden beri kendisini savunmak için bir takım yöntemler bulmuştur. Bunların başında gelen kapitalizm ile bir takım kavram ve kuramların ayrılmazlığını göstermektedir.

Kapitalist düşüncenin en temelli dayanağı, klâsik özgürlüklerle kapitalizmin bir arada olduğu savıdır. Buna göre demokrasi, söz ve düşünce özgürlüğü ancak kapitalist toplumda vardır. Artık kapitalizmin ekonomik bakımdan adaletli olduğunu savunan ciddi kimseler kalmamıştır. Kapitalizmin sömürme düzeni olduğu, azınlığın çoğunluğu sömürdüğü her yanda tanınmsanmaktadır. Yalnız buna karşı oy düzeneği, söz ve yazı özgürlüğü yoluyla bunun en azaltıldığı öne sürülmektedir. Bunları söyleyenler daha da ileri giderek özel sektörle, düşünce özgürlüğünün bölünmezliğinden söz etmektedirler.

Yukarıdaki görüntü ileri bir kapitalizmde gözlenebilir. Bu savlar halkı bir ölçüde uyutmada etkili olabilmektedir. Çünkü bu toplumlar kalkınmanın zor aşaması olan sermaye birikimini tamamlamışlardır. Ayrıca bütün az gelişmiş ülkeleri sömürdükleri için içerdeki sömürmenin şiddeti azalmaktadır. Oysa az gelişmiş ve kapitalist yolla kalkınma çabasında olan ülkelerde, hem sermaye birikiminin zorlukları, hem dışardan sömürülmenin acısı bir aradadır. Yönetici sınıflar halkı ekonomik bakımdan doyuramamakta, sorunları çözememek tedirler. Bu yüzden geri kalmış kapitalizme, kapitalizme eğilimli ülkelerde halkın bilgisizliğinden başka yararlanacak şey yoktur. Onun az gelişmiş kapitalist ülkelerde yönetici sınıfların halka verebilecekleri tek şey vardır: O da özgürlük.

Bu yargı Türkiye için de doğru. Yöneticilerin çabası Türkiyeyi kapitalist yolla kalkındırmak. Bu olmuyor. Başarı olasılığı da yok. Böyle olunca başarısızlığı düşünceyi baskı altına alarak önlemek istiyorlar. 27 Mayıs kapitalizmi çıkmasının sonucu.

Bugün gene eski yola sapmanın ön hazırlıkları yapılıyor. İçişleri Bakanı İ. H. Akdoğan aşırı akımlar için önlemeler konusunu Bakanlar Kuruluna getirdi. Bunun gerçek anlamı toplumcu düşünceyi aşırı gibi sözcüklerin arkasına sığınarak susturmak. Başarısızlığı, çıkmazı gizlemenin tek yolu bu. Özellikle gençliğin toplumcu düşünce yönünden gerçek yurtseverliğin örneğini vermeye başlaması korkuları harekete geçirdi. Ceza Kanununun daha sıkı uygulanması isteniyor. Bunun anlamı toplumcu düşünceyi savunanların artık savcılıkları dolduracaklarıdır. Petrolümüzün bizim olmasını isteyenler, topraksız köylüye toprak verilmesinden yana olanlar, hakkını isteyen işçiye kurşunla karşı çıkılmasını protesto edenler, dış ticaretin devletleştirilmesini isteyenler artık sorguya çekilmeye hazır olsunlar. Bununla da yetinilmeyecek, Öğretmenler gerçeği savundukları görülünce işlerinden atılacaklar. Öğrenci birlikleri üzerine baskılar artacak. Paravana, beseme öğrenci kuruluşları desteklenecek. Bunların ötesine gidilerek çatışmalar için gericilerin hazırlıklarına bile göz yumulabilir. Dönüşümün satışı sırasında polisin kanunları açıkça çiğneyenleri tutması, daha «kesin tedbirler alınması» istenmeden oluyordu. «Kesin tedbirler»den sonra polisin davranışının nasıl olacağı buradan kestirilebilir.

Yalnız bütün bunların ötesinde, baskıcı, zorba yöntemlerin sökmediğini yakın geçmiş gösterdi. Kapitalist düzenin az gelişmiş bir ülkede tek savunma noktası «özgürlük» kavramı olabilir. Türkiyede halka hiçbir şey veremiyenler, halkın devrimle elde etiği söz, yazı ve düşünce özgürlüğünü de kısıtlamaya kalkarlar sa neye dayanacaklar. Hem sorunları çözemiyen hem de sorunların açıkça tartışılmasına izin vermeyen yöneticiler yok olmağa yargılıdır.

Sözde özgürlüğün, biçimsel özgürlüğün de kısıtlanmak istenmesi bütün dayanakların çökmesi demektir.

OLAYLARIN GETİRDİKLERİ

SEÇİM OYUNLARI DEVAM EDİYOR

Son İnönü Hükümeti düşmeden önce yasalaşan Ulusal Artık (Millî bakiye) sistemi, «Küçük Partiler» diye deyimlendirilen partilere gerçek bir adalet dağıtımı sağlıyordu. Türkiye'de 1961'e dek süregelmiş partilerin hepsinin halkın, işçinin ve köylünün partisi olmayışları Türkiye'yi değil duraklamak geriye iteleyen sahte ve sözde bir demokrasi oyununa atmıştı. O zamanki seçim sistemleri hakça olmayıp, tutucu çevrelerin, mutlu azınlığın oyununu daha bir süre uzatma ödevini yürüten nitelikte idi.

Ulusal Artık sistemi ile C.H.P.'nin umudu A.P.'nin tek başına iktidara geçmesini önlemek, iktidara geçse bile diğer Y.T.P., M.P. ve C.K.M.P. gibi partilerin koalisyonuna muhtaç bir durumda bırakmak idi. Bu küçük partiler yaşama güçlerini belirli kişilere, birtakım köhnemiş ve halkın artık adamakıllı bilinçlendiği için itibar etmeyeceği asılsız vaadlere dayandırıldıklarından dolayı bunların tutarsız davranışları zaten karışıklık içinde bulunan A.P.'yi büsbütün çıkmaza sokacaktı. Kısacası, Ulusal Artık sistemi C.H.P. nin işine geliyor.

Bu arada 32 ilde örgüt kurmuş, halkın yanında değil fakat halkın kendi partisi, bütün kademelerinde işçi ve köylünün çoğunlukta bulunduğu parti, Türkiye İşçi Partisi gittikçe güçleniyordu. C.H.P.'nin gerçek yüzünün ne olduğunu bir kez daha kanıtlayacak kaçınılmaz bir olay patlak veriverdi. Bizzat C.H.P. milletvekilleri A.P. ile temaslara, kulislere başladılar. Bu aybaşında asıl durum saklanamaz hale geldi ve basına da geçti. O «Halk» partisi ki iktidarda iken yuvarlak lâflardan başka iş yapmadığı artık gün ışığındadır ve yine o «Halk» partisi ki muhalefete geçer geçmez toplumcu bile gözükmek hevesine kapılır, açıkça niyetini belli ediverdi. Türkiye İşçi Partisi'nin Parlâmentoya daha fazla işçi, köylü ve gerçek aydın sokması belki de kendileri için A.P.'nin tek başına iktidarda bulunmasından daha sakıncalı, daha tehlikeli olacaktı.

Yapılan kulis gülünç derecede çıkarcı ve o derecede temelsiz ve kötü idi. A.P. önergeyi getirecek, bu arada C.H.P.'den pek kimseler bulunmayacak ve iş oldu bittiyle halledilíverecekti. Böylesine bir tutumun hiçbir biçimde sökmiyeceği apaçıktı. Anayasa'nın siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleri saydığı siyasal partilerin arasında partilere yardım konusunda daha yeni bir ayırım yapılmış, Türkiye İşçi Partisi'nin henüz kurulmadığı zaman yapılan seçimlere katılmadığı gerekçesiyle devlet yardımından faydalanamayacağı kabul edilmişti. İşe tuz biber ekecek bu yeni davranış, Ulusal Artık sistemini kaldırma oyunu elbette yürümezdi. Fakat işin beklenildiği gibi acı ve gerçek tarafı bu gizli A.P. - C.H.P. anlaşmasını yine bu partilerin çıkarlarının yıkışı oldu.

2 Haziranda basına geçen bu durum, 3 Haziranda âniden değişiverdi. İş ayyuka çıkmadan halledilebilse iyi olurdu. Gelgelelim ok yaydan çıkmış ve kamu oyunda tepkiler doğmaya başlamıştı ki A.P. ve C.H.P. perhizden vazgeçtiler.

İşe dünden razı A.P. seçim arifesinde, hele halkın doğrudan doğruya hakkını alacağı yerde kapkaççı tüccarı sevmesinin fazilet olduğunu söylediği, hele Kurtuluş Savaşı öncesi mandacıları ağzıyla «Biz Amerikasız birşey yapamayız» dediği seçim arifesinde, hele Toprak Reformunu ağzına almadığı, petrol ve madenlerin peşkeş çekilmesinden yana olduğunu söylediği bir durumda iktidardan düşmeyi göze alamazdı. A.P. Genel İdare Kurulu bir bildiri ile aslında Millî Bakiye ve birleşik oy pusulalarına karşı bulunduklarını fakat söz verdikleri için yeni yasa ileri süremiyeceklerini açıkladılar.

C.H.P. ise daha iki gün önce bir Grup Yönetim Kurulu üyesinin ağzından «Böyle bir önergeye lehte oy kullanırım.» diyecek durumda iken, telâşlanıverdi. İnönü böyle çalışmalar olamıyacağını sandığını söyledi. İnönü'nün bu sözleri söylediği sırada C.H.P. milletvekilleri «Böyle teklife müspet oy kullanacaklarını» belirttiler.

Durum apaçık ortadadır. Çürümüş, foyaları meydana çıkmış kapkaççı tüccar ve toprak ağaları partileri halk yanında gözükmeye çalışa çalışa yıpranan çelişkeler içinde bocalamaya başlamışlardır. Aslında bu gibi azınlık partilerinde fark olmadığı temelde aynı sınıfları koruduklan halkın gözlerinin önüne serilmiştir. İşçinin, köylünün parlâmentoda kendi kendilerine temsil edip haklarını arayacak, isteyecek ve alacak olmaları kâbusu bunlara korkulu günler geçirmektedir. İnsanın kendi yaptığını, ürettiği tam karşılığını kendisinin neden alamadığı, neden bazı insanların oturdukları yerden çalışan bir insandan, koluyla, kafasıyla, gücüyle çalışan bir insandan yirmi bin kat fazla kazandığını sormaya başladığı devredeyiz. Korkuları bundan.

«KIBRIS'IN YUNANİSTAN'A İLHAKI TÜRKİYE İÇİN TEHLİKE YARATMAZ»

Yunanistan'ın Yeni Ankara Büyükelçisi Sgurdeos geçirdiğimiz çarşamba Dışişleri Bakanı Hasan Işık'a «Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı Türkiye için tehlike yaratmaz» dedi. Görüşme, ana hatları ile Megalo-İdea'nın politik bir biçimde yenilenmesi olmuştur. Sgurdeos'un atanması ile beraber kullandığı ağız Yunanistan'ın artık kendinden tamamıya emin bir durumda bulunduğunun kanıtıdır. Büyükelçiye göre Lozan Antlaşması Türkiye ile Yunanistan arasında denge sağlamış, Yunanistan karşılaştığı büyük fedakârlıklar karşılığında 12 adaya hak kazanmıştır. 12 adanın Türk topraklarından olmadığı için Yunanistan'a verilmesi Türkiye'ye karşı bir gelişme sayılmamıştır. Şimdi Kıbrıs'ta da durum aynıdır. II. Dünya Savaşı ve sonrası gelişmeler Yunanistan'a yeni haklar kazandıracak nitelikte olmuştur.

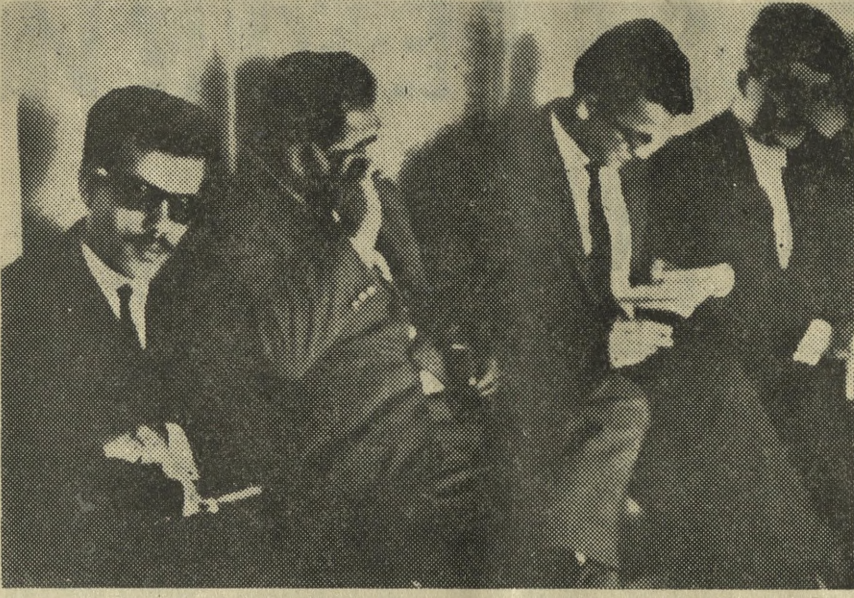
Kısacası, Yunanistan Enosis'i gerçekleştirmeye emin adımlarla ilerlemeye ve bunu uslup olarak küstahlıkla tanımlanabilecek bir biçimde söylemektedir. Türkiye'nin çıkarlarının ancak ve ancak, bağımsız ve emperyalizme kesinlikle karşı bir siyasa ile korunabileceği tüm açıklığı ile ortadadır. Türkiye emperyalizme cephe almadıkça Kıbrıs dâvası da diğer bütün sorunlar gibi çözülemez. Aksini düşünmek ya bilgisizlikten ya da vatana ihanet edecek derecede bir alçalmadan ötürü olabilir.

Bugün dünyada bir gelişmeler dizisi varsa bu doğrudan doğruya Üçüncü Dünya Devletleri ile ilgilidir. Batı ve Doğu'dan bağımsız dirençli ve bilimsel bir siyasa için, kurtuluşlarını kendi güçleri ile yapmış ulusları düşünce ortaklığına artık (mutlak) bir gereksinme vardır. Türkiye Kurtuluş Savaşları öncülüğünü yapmış büyük bir devlet olarak bugün önemli bir sorununu Kıbrıs dâvasını, kurtulmak için savaştığı emperyalizme bel bağlıyarak halletmek istemektedir. Bunun olanaksızlığına karşın hâlâ diretmek her vatanseveri hükümetten iyiden iyiye şüphe etmeye götürür. Arkasını emperyalist, sömürücü devletlere dayamış Yunanistan'a karşı yine o emperyalist devletlerden medet ummak bütün bir Atatürk devri dış siyasasını, Yurtta ve Dünyada Barış ilkemizi, dünyanın en önemli siyasal güçlerinden olma yolunda bulunan Üçüncü Dünya Devletlerini, ilerde doğacak yeni güçlüklere karşı tedbir alma gereğini yatsımak demektir.

İleri sürülecek bağımsız bir Kıbrıs tezi bütün aleyhteki gelişmelere karşın durumu düzeltebilecek niteliktedir. Bu, Kıbrıs'ın federatif bir sistemle idaresi olacak ve diğer tüm gerçekçi olmayan tezleri oyalamasına son verecektir. Aksi halde Yunanistan ve emperyalist devletler Enosis'i gerçekleştirmekte hiç de güçlük çekmiyeceklerdir. Dünya kamu oyuna bilimsel, gerçekçi ve olumlu bir kimlikle çıkmak ve yalnız Kıbrıs sorununu çözmekle kalmıyacak Türkiye'ye eski öncü niteliğine dönebilme fırsatını da hazırlayacaktır. Kurtuluş Savaşı yapan bir Cezayir'e karşı Fransa'nın yanında yer alma zihniyeti bütün korkunçluğuyla ayaktadır.

HÜKÜMET, TEDBİRLER VE GENÇLİK

31 Mayıs Bakanlar Kurulu toplantısında İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan sol akımlar için tedbirler alınmasını istedi. Gerçekleri, yurt sorunlarını ve bunlar için çözüm yolu sunan ilerici kuvvetlere vurulmaya çalışılan klişe damgalara yeniden bir hız kazandırmak amacını güden bir davranıştı bu. Türk Ceza Kanunu'ndaki ilgili maddelerin süratle çalıştırılması gerekli bulan Akdoğan ve diğer

Polisin Yakaladıkları Adliyede
«Asıl suçlular gezerken...»

VAHŞETİN ÇAĞIRIŞI

DÖNÜŞÜM, üçüncü sayısında ikinci defa saldırıya uğradı. Saldıranlar yine aldatılmış bir takım çocuklardı. Düşünceye düşünceyle karşı çıkamayanlar, işin kolayını yine, birtakım za vallıları aldatarak düşünenlere, gerçekleri savu nanlara saldırtmakta bulmuşlardı.

Genç toplumcu üniversiteli gerçekleri söy lemeyi ödev bilen sağlam kafası ve korkusuz yüreği ile yine DÖNÜŞÜM'ünü çıkarmış, «HÜR-RİYET MEYDANI»nda satmaya koyulmuştu DÖNÜŞÜM 24 ve 25 Mayıs günleri hâdisesiz sa tıldı, 26 Mayıs günü ise uygarlıktan nasibi ol mayanların saldırısına uğradı.

DÖNÜŞÜM 26 Mayıs günü satılırken bir ta kım kişiler, İzmir Adalet, Orkun, Toprak... vs. gibi dergileri, DÖNÜŞÜM'cülerin tam karşısı na geçerek satmaya çalıştılar. Bunda uygarca davranışın bir izi sezilebilir. Ne var ki uygar olmak her babayiğitin kârı değil... Netekim ge rici gazeteleri satanlar önceleri malûm teranele riyle bağırıştılar, fakat herkes bunlardan bık mıştı. Baktılar ki klâsik iftira yöntemleri tut muyor, daha da alçalarak ağız dolusu hakaret ler yağdırmaya başladılar. Bulvarı dolduranlar bu çığırtkanları bıyık altından gülerek seyre diyorlardı. Ve DÖNÜŞÜM'cüler bütün bunlara karşı vakur bir şekilde gazetelerini satmaya de vam ediyorlardı. Saldırganlar bütün çabalarının boşa gittiğini görünce «Kahrolsun komünist ler» diye tempo tutarak Halkı DÖNÜŞÜM'cüle re karşı kışkırtmaya çalıştılar. Fakat Halk han gi tarafın gerçeklerden yana olduğunu biliyor du.

Büsbütün çileden çıkan saldırganlar alçal manın doruğuna vararak birkaç DÖNÜŞÜM yaktılar ve sonunda DÖNÜŞÜM satın alan bi risine yuh çekerek saldırdılar, böylece istedik leri oldu, kavga çıkmıştı. O zamana kadar or talıkta görünmeyen polisler birden ortaya çıka rak yedi kişiyi yakaladılar ve I. Şubeye götür düler. Polisin yakaladıklarından birine, polisin yanında, yumruk atıldı bir diğerine küfür edil di. Polis bunları görmezlikten geliyordu. Ayrı ca jipe balıklama fırlatılan arkadaşlardan iki sine de polisimiz jopla vurdu.

I. Şubeye götürülenlerden ikisi DÖNÜŞÜM'-cü idi. Diğer beş kişi oradan geçerken ya da olayları izlerken yakalanan kimselerdi. Götü rülenler arasında bir dişçinin yanında çalışan 15 - 16 yaşlarında bir çocuk da vardı. Tuhaf bir rastlantının sonucu olarak saldırganlardan kim se yakalanamamıştı yine.

20.15 de karakola götürülen yedi kişi saba ha karşı ikide, kaldıkları yörelerin karakolla rına götürüldüler ve orada da kefaletle serbest bırakıldılar. Sabahleyin yine karakollarına ge len yedi kişi savcılığa sevkedildiler. Savcılıkta ifadeleri alınan yedi kişi öğleden sonra saat üçte bırakıldılar. İki DÖNÜŞÜM'cü hakkında T.C.K. nun 535. maddesini çiğnemek suçundan, yani gazete satarken yüksek sesle bağırıp hal kı rahatsız ve tahrik etmekten soruşturma açıl dı. Halkı gerçekten rahatsız edenler ve tahrik etmeye çalışanlar vardı ve bunlar bize saldı ranlardı, ama ne var ki yasalar bir kere daha asıl suçlulara değil, suçsuzlara uygulanmıştı.

İlerici gençler «27 MAYIS HÜRRİYET ve ANAYASA BAYRAMI»nı savcılıkta geçirmiş lerdi. Beş sene önce kanları pahasına aldıkları özgürlükler için yine mücadele etmek zorunda kalacaklarını acı acı görüyorlardı.

27 Mayıs 1965 akşamı DÖNÜŞÜM'cüler yine gazetelerini sattılar. Aldatılmış gençler yine bir takım sözlü saldırılarda bulunmak istediler fakat DÖNÜŞÜM'cüler onları susturdu. Halk yine DÖNÜŞÜM'cülerin yanındaydı ve saldırma ya çalışanları yüzlerine tükürerek kovaladı. Mücadelelerini yasal yollardan yapmak ilkeleri olan DÖNÜŞÜM'cüler saldırmaya çalışanlar dan şikâyetçi oldular ve polis görevini yaparak bunlardan birkaç kişiyi karakola götürdü. Ka rakola götürülenlerin ya lise ya da sanat ens titüsünde okudukları veya buralardan belgeli oldukları anlaşıldı. Bu çocuklardan birinin ba bası gelerek, oğlu adına DÖNÜŞÜM'cülerden özür diledi ve arkadaşımız da dâva etmekten vazgeçti. Aslında bu çocuğun aldatılmış olmak tan başka suçu yoktu.

Bu arada gerici basının olaylar sırasındaki ahlâksızca tutumundan söz etmek gerekir. Olayları tamamen ters yönden veren ve yorum layan, çok çirkin iftiralarda bulunan birtakım basın, basın ahlâkından yoksunluğun somut örneğini verdi. Ayrıca ilerici geçinen bazı yayın organları da işi vurdumduymazlığa döktü, bu tutumun da ilericilikle ve ilerici ahlâkla bağ daştığını hiç sanmıyoruz.

Gerici güçler her zaman ileri fikirlere karşı çıkmışlardır, kendi fikirlerinin iler tutar yan ları kalmadığını anlayınca da işi her zaman kaba kuvvete dökmüşlerdir. Gel gör ki bütün bu geri çabalara rağmen toplumlar daima iler lemişlerdir. Bizleri hiç bir şey ürkütmez. Ya şama gücü olan her toplum gibi Türk toplumu nun da mutlu günlere kavuşacağını biliyor ve inanıyoruz.

---

yetkililerin aslında neye ve neden karşı oldukları bellidir. Bu efendiler ,işçilerin haklarını almalarına, ama efendilerin lûtfettikleri sadakaları değil Anayasa'-nın belirginleştirdiği insan haysiyetine yaraşır biçimdeki yaşama haklarını al malarına karşıdırlar. Bunu Anayasa'daki grev hakkını kısıtlayan kanunları ince den inceye kullanmak telâşlarında, bunu Anayasa'nın ruh bütünlüğünü sarsmış bulunan lokavt rezaletini savunmalarıy la, işçiye karşı asker göndermeleri, işçiye karşı kurşun sıktırmalarıyla, işçiyi ame le diye hor görmeleriyle itiraf etmektedir ler. Bu efendiler, köylüye, topraksız, ağa lık düzenin ızdırabını çekenlere ilgisiz dirler. Çünkü bu zengin partileri zaten ağalık düzeninin, ağaların partileridir. Toprak altında yaşayanlarla, insanlıkla rını unutan insanların acılarıyla, bu in sanların hiç duymadıkları özel teşebbüsü sevmek fazilettir diye alay etmektedirler.

Toplumculuktan başka yolu Türki ye'yi kurtaramayacağı bilimsel olarak bü tün iktisadî gerçekleri ortaya koyup is patlandığında sömürme düzeninin elden gideceği korkusu gittikçe yoğunlaşmak tadır.

İnsan sevgisi ile hareket ederek bi limsel düşünce yöntemlerini öğrenmiş, insanların gerçekten birbirlerini sevecek leri günleri özleyen ve bütün ilke ve ça baları daha iyi, daha anlamlı, daha güzel yaşama koşullarını hazırlamaktan baş ka bir şey olmayanlara karşı bayağı bir davranıştır bu. Cumhuriyet Savcılarının dikkati çekilmiştir. Türk yargı düzenin de savcılar ya vardır ya da yoktur. Dik kat çekilmesi günümüzde savcıların za ten zor olan ve büyük incelik isteyen iş lerini daha da yokuşa sürmekten başka bir şeye yaramaz.

Yeni bir komisyon kurulmaya gidili yor. Aşırı akımlarla uğraşacak bu ko misyon üyeleri bakanlardan olacaktır. Gençliğe karşı işlemeye başlıyarak zaten sürdürülüyor bulunan kompIoyaya sağ lamlık verecek. Anlaşılan gençlikle uğ raşmanın tekin olmadığını kafalarına, ancak gençlikle uğraşılmayacak bir za manda koyabilecekler.

Bu konuda Siyasal Bilgiler Fakültesi Fikir Kulübü aşağıdaki bildiriyi yayınla mıştır :

TÜRK KAMU OYUNA,

İçişleri Bakanı, antidemokratik yön temin yeni bir örneğini — aşırı sol akım lar konusunda derhal ve kesin tedbir ler — alınmasını isteyen bir raporu Ba kanlar Kuruluna vermekle gösterdi. Ül kemizin ilerici görüşlerini baskı altına al mak için kullanılan uydurma «aşırı sol» deyimi, gerçekte Üniversite gençliğinin yurt sorunlarına eğilmesinden doğan bir kaygunun belirtisidir.

(Devamı Sayfa 8 de)

MARKSİST FELSEFESİNİN TEMEL KAVRAMLARI

Cem EROĞUL

Bu yazıyı kaleme almamın sebebi. materyalizm, idealizm, diyalektik materyalizm, tarihsel materyalizm gibi sık sık kullanılan, fakat genellikle anlamı bilinmiyen, bazı temel kavramları açıklamanın gerekliliğine inanmam. Konular belirlenip gün ışığına çıktıkça, çoğu zaman bir kör dövüşünü andıran tartışmalarımızın gerçek bir bilgi alışverişi olması kolaylaşacaktır.

Bir kere, felsefe nedir? Marksist anlamda felsefe, «evren, tabiat gibi en geniş meseleleri kendine konu alan bilgi dalıdır.» Yani felsefe insanoğlunun tüm bilgisinin sistematik bir bütünüdür.

Felsefenin temel meselesi, ruh ve madde (veya aynı anlama gelen, düşünce ve dış dünya) arasındaki bağıntıyı çözmektir. Bu ayırım, antik çağlardan beri feylesofları ikiye bölmektedir. Ruhu maddeye üstün tutan, onun yaratıcısı sayan, hattâ bazıları maddenin varlığını inkâr eden idealistler. Tamamen bunların karşısında olup, maddeyi düşüncenin anası kabul eden materyalistler. Maddeyle demek istenilen, beş duyumuz ve onları hassaslaştıran aletlerle algılıyabildiğimiz herşey. Yani tabiat, diğer insanlar, vücudumuz, elektrik, ısı, manyetik şualar, vs. vs. Ruh ise, elimizle tutup gözümüzle göremiyeceğimiz, fakat kafamızı işgal eden düşüncelerdir. Örneğin, güzellik fikri, uzunluk kavramı, Tanrı, vs.

Bu arada, felsefi idealizm ile ahlâki idealizmin bambaşka şeyler olduğuna dikkati çekmek gerekir. Materyalistler arasında yüksek ideallere sahip, o amaçlar uğrunda fedakârca dövüşen insanlar çoktur. Buna karşılık, ağalara satılmış birtakım gerici hocalarımız idealisttı (tabii felsefi anlamda-).

Nazari görünen bu ruh-madde tartışmasının, tatbikatta önemi son derece büyüktür. Örneğin, öğretim meselesini inceliyelim. İdealistlere göre, toplumu sarsan sınıf çatışmasını önlemek için herkese, «herbirinizi sevin!» kabilinden kardeşçe bir eğitim vermek yeter. Aksine materyalistler, kin duygusunun sınıf çatışmasından doğduğuna inandıklarından, sınıflar arası uçurumları kazan maddi şartların değiştirilmesi gerektiğini ileri sürerler. Onlara göre, işçi çocuğuna istendiği kadar «patron çocuğu kardeşindir!» densin, sömürmeyi kanında, canında hissedince, içi yine isyan ve kinle dolacaktır.

Hayatın karşımıza çıkardığı bütün meselelere ya idealist, ya da materyalist olarak cevap veririz. Bir üçüncü yol yoktur. «Hiçbir şeyin aslı bilinemez!» diyen bilinemezciler (agnostisizm taraftarları) aslında, idealizmin dâvasını gütmektedirler. Zira, altında kalıp can verebileceği otobüse, yahut derisini yakan güneşe «aslı ya madde ya ruhtur, belli olmaz!» diyen düşünürlerin materyalizm saflarında yeri yoktur.

Bir idealist düşünce sistemini teşhis etmek için aşağıdaki şu üç soruyu sormak yeter :

1. **Ruh mu maddeyi yaratmıştır? (Tanrı mı tabiatı yaratmıştır? desek de olur).**
2. **Madde, düşüncemizin dışında varlığı olmıyan basit bir kuruntu mudur?**
3. **Dış dünyayı yaratan düşünce midir?**

Bu üç sorudan birine «evet» diye cevap verenler idealisttirler. Zira materyalistler, bu evet'lerden hiçbirini asla kabul edemezler. Şimdiye kadar dünyada beyne, yani maddeye bağlı olmıyan düşünce görülmemiş, fakat aksine taş, toprak, vs. gibi saf maddenin örnekleri etrafı kaplamıştır. Ayrıca, Darwin'in de ispat ettiği gibi, düşünen varlık-insanın ortaya çıkmasından milyonlarca yıl evvel, düşünce fonksiyonu olmıyan madde mevcut bulunmuş ve ancak uzun bir evrim neticesinde düşünce hassasını da kazanmıştır. Yani madde düşüncenin anası, insan Tanrının yaratıcısıdır.

Görüldüğü gibi, materyalizm-idealizm tartışması teknik bir meseleden ibaret değildir. Vereceğimiz cevaba göre günlük davranışımızın ayarlanması gerektiği apaçıktır. Örneğin, bir materyalist, diğer bir insanın değerini anlamak için, dediklerinden çok yaptığına bakacaktır. Aynı şekilde, kendi de dediklerini tatbik etmiyorsa, fikren ahlâksız olduğu ortaya çıkacaktır.

Eski Yunanlılardan günümüze dek süregelen bu temel inanç tartışmasının yanısıra, yöntem hakkındaki görüşlerin de büyük bir evrim geçirdiğine tanık oluyoruz. Maddenin devamlı akışını sezen ve «insan hiçbir zaman aynı akarsuda yüzemez» (zira o su artık akıp gitmiştir) diyen Heraklit, diyalektiğin ilk kurucularından sayılabilir. Fakat bilimin bulunduğu düşük seviye, XIX. yüzyıla kadar, metafizik yöntemin üstünlük sağlanmasına yol açmıştır.

Maddeyi hareket halinde algılamaya çalışan diyalektiğe karşıt olarak metafizik, statik bir yöntemdir. Örneğin, insan vücudunu inceledığimizi farzedelim. Metafizikçi, her uzvu ayıracak, niteliklerini tesbit edip ödevlerini orta ya koyunca işini bitirmiş olacaktır. Halbuki diyalektikçi için her uzuv devamlı olarak değişmekte ve diğerlerini etkilemektedir. Durmadan bazı hücreleri ölen ve yenileri doğan kolumuz, hiçbir an kendi kendinin tıpkı değildir. Bu yüzde nkolu anlıyabilmek için aynı zamanda hücrelerin hayatını sağlıyan kanı incelemek gerekir. Fakat çeşitli hücrelerin incelenmesi, hepsinin esasında kimyevi birtakım temel maddeler olduğunu, dolayısıyla çeşitli uzuvlarımızın teme yapı biriğini ortaya çıkarır. Diyalektikçinin işi burada da bitmez. Onun esas meselesi, bu devamlı değişimi sağlıyan hareketin nereden geldiğini bulmaktır. Bilir ki hareketi yaratan daima karşıtların çatışmasında. Yaşıyan bir uzuvda ise en büyük çatışma hayatla ölüm arasındadır.

Gerçeklerin karmaşıklığı arttıkça diyalektik yöntem kaçınılmaz olmaktadır. İlmin ilerlemesiyle metafiziğin basit aracı yetersiz kalmıştı. Bu ilkel aracın temelindeki önyargıları incelemek yararlı olacaktır :

1. **«Herşey kendi kendinin tıpkıdır». Yani maddenin temel niteliği hareketsizliktir. Mantıki görünen bu görüşü hayat çürütmektedir. Elimizdeki elma ve onu tutan parmaklarımız hiçbir zaman kendi kendilerinin aynı değildirler. Elma her an çürümeye yaklaşmakta, parmaklarımız ise durmadan ihtiyarlamaktadır.**

   «İnsanlar hep aynıdır; onların bencil itilişlerini yenmek için sıkı bir polis düzeni şarttır» demek, metafizik bir görüştür. Halbuki diyalektikçi, maddi şartların değişmesiyle insan davranışlarının da değişeceğini bilir.
2. **«Her şey kesin şekilde diğerinden ayrılır.» Hayatın bütünlüğünü görmiyen bu yargının, örneğin toplum alanında sonuçları tehlikelidir. Bir metafizikçi, iktisat, sosyoloji ve siyaset arasındaki temel bağı kavrıyamaz. Aynı şekilde, «nazariyat ile tatbikat apayrı şeylerdir» diyerek, hayatın çürüttüğü nazari bilgilerin değersizliğini anlamıyacaktır.**
3. **«Her şey arasındaki sınır aşılmaz bir duvar mahiyetindedir.» Yani bir elma, bir tahta parçası ve bir insan arasında hiçbir ortak nitelik olamaz. Halbuki pekâlâ biliriz ki, insan, hayvan, elma, ağaç, herşey maddedir. Maddenin yapı taşları ise hücrelerdir. İşte bu bakımdan bütün evren temel bir birlik halindedir.**
4. **«Karşıtların birliği düşünülemez.» Bu yargı da mantıki görünmekle beraber yanlıştır. Örneğin, ölümsüz hayat ve hayatsız ölüm yoktur. Yaşıyan insan, devamlı surette bazı hücreleri ölmezse, hayatını sürdüremez. Aynı şekilde, bir cesette hayat olmadığını düşünmek saçmadır. Vücut çürümeye başladığı zaman ortaya çıkan kurtlar, şekil değiştiren maddede hayatın devamından başka birşey değilir.**

Şimdi, kısa bir eksik bir şekilde dahi olsa, diyalektik yöntemin kurallarını incelemek yararlı olacaktır :

1. **«Diyalektik değişim», bütün olayların, geçirdikleri evrim bakımından incelenmesi demektir. Örneğin, elmayı anlamak için mevcut durumunu incelemek yetmez. Bu hale gelinceye dek geçirdiği gelişimi, yani elmanın tarihini araştırmak gerekir. Olgun olmadan evvel, elma hamdı .Meyva olmadan evvel ise baharda bir çiçekti. Araştırmaya devam edince çekirdeğe kadar varırız. Tarihini kavrayınca, elmanın geleceğini ilmi şekilde tahmin etmek zor değildir. Meyva çürüyecek ve çekirdeği, yeni bir ağaca hayat verecektir.**
2. **«Karşılıklı etki.» Birinci kuralda gördüğümüz gibi, madde sürekli değişim halindedir. İşte bu değişimi sağlıyan karşılıklı etkilerdir. İlk örneğimize dönersek görürüz ki, diyalektikçi, metafizikçinin aksine, «elma ağaçtan gelir» demekle yetinmiyecektir «Ya peki ağaç nereden geliyor?» sorusunu cevaplandırmaya uğraşacaktır. Bu araştırma kendisini, çekirdeğin yeşereceği toprağın şartlarını, ısı, rüzgâr, vs. etkilerini incelemeye kadar götürecektir .Eninde sonunda hangi şartlar altında ve hangi karşılıklı etkilerle ağaç ve elmanın geliştiklerini, yani bu olayların tarihlerini ortaya çıkaracaktır.**
3. **«Karşıtların çatışması.» İlk iki kural sayesinde, olayları anlamak için tarihi gelişimlerini nasıl incelememiz gerektiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Şimdi bu gelişimi sağlıyan kuvvetin kaynağını bulmak gerekiyor İşte diyalektik yönteme göre bu kuvvet, karşıtların çatışmasından doğmaktadır. Bu çatışma her varlıkta vardır. Zira her varlık bir «karşıtlar birliği» nden ibarettir. Bir örnekle bu temel gerçeği anlamak kolaylaşacaktır. Tam bilgi ile tam cehalet yoktur. Bilim tarihi baştan aşağı, bilgi ile cehaletin mücadelesidir. Bilinmeyen birşey, yani cehalet olmadan, bilgi artışının düşünülemiyeceği apaçık ortadadır.**

   Olgun elmada, iki karşıt kuvvet mücadele halindedir. Bunun sayesinde, yeşermeden çürümeye dek elmanın tarihi yazılır Fakat çürük elmada hakim gelen ölümün karşısında, çekirdekte sığınan hayat hemen fışkırmaya başlar. Mücadele berdevamdır. Evrim durmadan devam eder. Bu sefer birçok meyvalı, elma ağacı ortaya çıkar. Yani ilk kuvvet olan hayat kuvveti yenilmiş, fakat arkasından yeni şekle bürünerek ve daha güçlü olarak ortaya çıkmıştır. İşte tarihi gelişimin sırrı budur. Elmanın, elma dolu bir ağaç olması için çürümesi şarttır. Ayni şekilde, zengin yeni toplumun doğması, çatışan sınıflar olan kapitalist ve proleterlerin ortadan kalkmasına bağlıdır.
4. **«Niceliğin niteliği yaratması.» Tarihi evrimi incelediğimiz zaman, karşıtların çatışması sonucu meydana gelen sürekli değişme esnasında, son damlanın bardağı taşırması gibi, zaman zaman devrimlere tanık oluyoruz Bu gelişim kuralının sayısız örneklerini bulmak zor değildir. Isı yükseldikçe su ısınır, ama öyle bir an gelir ki**

NEDEN EMEKÇİ-AYDIN İŞBİRLİĞİ

Burçin ALP

27 Mayıs 1960 da başlayan toplumsal uyanış toplumcuların yönetime gelmeleriyle gerçek bir devrim olacaktır. Bu sonuçlanışdaki en büyük özellik devrimin demokratik yolla yapılmasıdır. Toplumcu akımı tarihinde ilk kez olacak bu.

Türk toplumu 1,5 asırdan beri kalkınma çabalarında içine düştüğü kısır döngüden bir türlü kurtulamamıştır. Bu başarısızlığın nedenleri 27 Mayıstan sonra anlaşılmış ve toplumcu çözüm yolları benimsenmeğe başlanmıştır. Ortaya çıkan nedenleri şu şekilde özetliyebiliriz:

1. İlerleme çabalarında itici güç toplumun kaymak tabakasından gelmekteydi.

2. Yapılan işler biçimsel davranışlar olmaktan öteye geçememişti. Toplumun alt yapısını değiştirecek köklü dönüşümlere gidilmemişti.

3. Emperyalist etkiler her zaman kendisini göstermiş ve önleyici rol oynamıştır.

4. Devlet özellikle 2. ci Meşrudiyetle birlikte fertleri zengin etme politikası gütmüş böylece halk yararına sonuçlara ulaşmak olanağı kalmamıştır. Bu politika, sınıflar arasında büyük farklar ortaya çıkarmıştır.

5. Türklerde devlet geleneği çevre koşullarının ve diğer etkenlerin sonuçu başarısızlıkta oranlı olarak rol oynamıştır.

Osmanlı Devleti 1839 tanzimat fermanı ile dış kapitalizmin uydusu olmuş ve 1923 Cumhuriyetin kuruluşuyla halkımız bu durumdan kurtulabilmiştir. Ama bu dönemde olan olaylar, 1946-1965 Aralığında olanlarla benzeşme içindedir. Yalnızca koşullar ve etkilerin biçimi değişmiştir. Sömürme temel öge olarak durmaktadır.

Emperyalizm Türkiye'ye «fabrika kuracağım» diye girmişti. Kapitalist ekonominin kuralları toplumumuza çeşitli yollardan enjekte edilmeğe çalışıldı. Örneğin J.B. Say'in iktisat kitabı «Mahreçler Kanunu» ilk tecrübe edilen iktisat kitabıdır. Bu kitabı bugün bile büyük kütüphanelerimizde bulabilirsiniz. İttihat terakki yetkililerinin yerli tüccar yetiştirme politikası ne yazıkki cumhuriyet devrinde söndürülmüştür. Emperyalistlere karşı yoksul halkların ilk uğraşını kazanan ulusumuz kalkınma savaşında bu yüzden başarısızlığa uğramıştır. Yöneticiler iç kapitalizmle dış kapitalizm ilişkilerini ve her şeyin üstünde kapitalizmin emperyalizmle olan bağıntılarını görememişlerdir. Bu bizi 1923 ten 26 yıl sonra yine emperyalistlerin kucağına düşürmüştür. Böylelikle Lord Curzon' nun kehaneti biraz gecikmeyle doğru çıkmıştır.

Toplumumuzun ana yapısı bu günde tarıma dayanmaktadır. 1923 lerde Cumhuriyet yönetimi Osmanlıların toprak düzenini sürdürmüştür. Anayasaya konulan hükümler bir Toprak Reformunu imkânsız kıldı. Aslında Türklerde büyük toprak mülkiyeti yoktur ve topraklar devlete aittir. Osmanlı Devletinin gerileme devirlerinde, halk düşmanı mültezimler toprak mülkiyeti ni dolambaçlı yollardan ele geçirmişlerdir. Cumhuriyet yönetimi bu durumu değiştirip topraksız köylüyü yoksulluktan kurtarabilirdi. Bu yapılmadı. Cumhuriyet yönetimi çeşitli toprak kanunları çıkarttığı halde köylüyü toprak sahibi yapamamıştır. Aslında yasalar hep büyük toprak sahipleri yararına düzenlenmiş olduğu için 27 Mayıs 1960 dan sonra gerçek bir toprak reformu-fikri benimsemeğe başlamıştır. Bu harekette topraksız kalan köylülerimiz önde geliyorlar. TİP Genel Başkanı Aybar'a toprak için dilekçe veren 70 lik köylü bu benimseyişin en güzel örneğidir.

Türk halkının büyük derdi bürokrasi olmuştur. Halktan yana olmayan egemen sınıfların yönetim aracı olarak bürokrasi bugün değiştirilmesi gereken bir durumdadır. Cumhuriyet kurulurken Osmanlı bürokrasisi Babiâliden Ankara'ya taşınmış ve halka karşı tutumunu değiştirmemiştir. Bütün bu unsurlar, aslında Cumhuriyet yönetiminin benimsediği iktisadi politika gerici güçlerin en büyük dayanak noktası olmuşlardır. 1924 İzmir iktisad kongresiyle izlenmesi saptanan kapitalist yoldan 1929 büyük buhranı ile vaz geçilmek zorunda kalınmıştır. Fakat halkın gerçek temsilcilerinin yönetimi ellerinde tutmamaları 1930 dan sonra uygulanmaya çalışılan devletçiliği yozlaştırmış ve sonuca ulaştırmamıştır. Aslında halkçılığın olmadığı bir ortamda devletçilik bizde olduğu gibi başarısızlığa mahkumdur. Kadro hareketi bu yoz devletçiliğe karşı çıkmıştır. Fakat halka dayanmayan bir aydınlar hareketi kadrocular bir şey yapamamışlardır.

Yukardanberi yazılanlar 23 yıllık antiemperyalist tutumlarda niçin başarısızlığa uğradığımızı ve 1946 dan sonra nasıl Sanransisko demokrasinin kucağına düşmekten kurtulamadığımızı anlatmak içindir. Dış kapitalizm ve siyasal etkileri Türkiye'ye böylesine gelmişler ve bu gün güçlerinin doruğuna varmışlardır. 27 Mayıs 1960 dan sonra aydın ve işçiler elele örgütlemleri kurup toplumcu yöntemleri yurdumuzda egemen kılma çabasına girişmişlerdir. Türkiye'de aydınla 27 Mayısa kadar halkla ilgi kuramamışlar tek tek uğraşıp seçmişlerdir. Özellikle halkla ilgi kuramama başarısızlıkta en etkin öge olarak göze çarpar. Bu okumuşlarımızı Berkes'in deyimi ile kapıkulu aydını veya batıya özentili züppe aydın yapmıştır. Böylece aydınlar egemen sınıflardan yana olmuşlardır. Bu ortam içinde bu oluş olağandır. Durum 27 Mayıs'ta değişmiş halktan yana okumuşlar emekçilerle birlikte ortak örgütler kurmuşlardır. Bu birleşim sonucu Türk toplumunun problemleri somut olarak ortaya konmuştur. Tüm olarak halka karşı olan düzenin bu olaylar sonucu halktan destek bulma olanağı kalmamıştır. Bu başta söylenen devrimin başlangıcıdır.

---

devrim geçirip buhar olur. Aynı şekilde küçük çocuk büyür, boyuna evrim geçirir, ama bülûğa erişmesiyle devrime uğramış olur. Artık çocuk değil delikanlıdır. Kangren olmuş bir hasta senelerce yatağında çürür ve bu süreç devam ederken, arada bir gün, son nefesini verir. İşte bu süreç içinde, ölüm anı, bir devrimdir.

Kısaca niteliklerini gözden geçirdiğimiz materyalizm ve diyalektik yöntem, XIX. yüzyılda Marx ve Engels'in yaratıcı gücüyle birleştirilmişler ve diyalektik materyalizm, yani Marksizm doğmuştur. Fakat «Feuerbach'ın materya lizmiyle, Hegel diyalektiğinin karışımı Mark sizmdir» demek, metafizik, yani pek ilkel bir görüş olur. Marksizm, münasebet halindeki iki varlık değil, bu münasebetten doğan yavrudur.

Diyalektik materyalizmin ne oluğunu gördükten sonra, bir de tarihsel materyalizmi ıncelemek gerekiyor. Kısaca tarif edecek olursak «tarihsel materyalizm, diyalektik materyalizmin topluma ve insanlık tarihine uygulanmasıdır. Yani, diyalektik materyalizm adlı bilgi bütününün, insan topluluklarıyla ilgili kısmıdır.

Marx ve Engels yaptıkları araştırmalarla işbölümünün ortaya çıkmasından beri, maddi üretim şartlarının sonucu olarak, toplumların daima karşıt sınıflara ayrıldığını ileri sürmüşlerdir. Bu görüşe göre sınıf çatışması, insan topluluklarının evrimini sağlıyan baş etkendir. Karşıt sınıflar yok olup sınıfsız yeni bir toplum doğuncaya kadar çatışma sürecektir.

Maalesef çok üstünkörü bir şekilde göz gezdirmek mecburiyetinde kaldığımız bu temel kavramları derinlemesin öğrenmek kaçınılmaz bir gerekliliktir. Zira, batılı bilim adamlarının da itiraf ettikleri gibi, Marksizmi bilmeden günümüzün olaylarının ve toplum kurallarının anlaşılması imkânsızdır.

Not : Bu yazının hazırlanması için geniş ölçüde Georges Politzer'in «Principles élémentaires de philosophie» adlı kitabından yararlanılmıştır.

BİRLEŞİK DEVLETLERE GİTMEYİ NEDEN REDDEDİYORUM

J. P. Sartre, geçenlerde, söylevler vermesi için Amerika'ya davet edilmişti. Ünlü düşünür ve yazarın bu çağrıyı reddediş nedenlerini açıklayan yazının tümünü yayınlıyoruz.

Söz konusu olan, propagandanın hazırladığı tuzağa düşecek miyiz, düşmiyecek miyiz, işte bunu bilmek. Ne diyor Amerikalılar? Vietnam savaşının şiddetini arttıracaklar, Kuzey Vietnam'ı bombalıyacaklar, Güney|de gaz kullanacaklar; bütün bunlar bir müzakere ortamı hazırlamak için. Kötülük bakımından oldukça etkileyici. Hele bir düşünün, ne demektir bu? Barışa kavuşmak için durmadan savaşılıyor, açıkça. *Bir* barışa. Seçtikleri bir barışa. *Bir* müzakereye. Ama zorla kabul etirmek istedikleri bir müzakereye. Böyle olunca, sorun şunu iyice bilmek; düşmanın kabul edebileceği bir çare mi aranıyor, yoksa ardıllarının (halef) kapitülâsyondan başka bir şey olmıyan bir çareyi kabul etmeleri için bu düşman ortadan kaldırılmak mı isteniyor. Washington Hükûmeti, Kuzey Vietnam'dan bir iyi niyet belirtisi bekliyelim, diyor. Bununla şunu demek istiyorlar: Kuzey Vietnam'ın yenilgiyi kabul etmesini, bombalamayı durdurmamız için yalvarmasını, Vietkong'a artık yardım etmiyeceği konusunda söz vermesini bekliyelim. Bu da, açıkça, Amerikalıların savaşı yayma taraflısı olduğunu gösteriyor. Anlamak gerek bunu. Hem de geç kalmadan. Anladıktan sonra da, sonuçlar çıkartmak gerek. Benim yaptığım bu işte.

ZOR DURUM

Hiç şüphesiz, bunu anlıyan, bu politikayı suçluyan, ona karşı çıkan Amerikalılar var. Bunlar, gelecek ay Birleşik Devletlerde vereceğim konferanslardan vazgeçtiğim için bana çıkışan kişiler. Bir yıl önce, New York'un Cornell Üniversitesi davet etmişti beni. Birleşik Devletlerdeki en eski, en ciddi üniversitelerden biri. Orada birçok dostlarla karşılaşacaktım.

Son günlerde, Başkan Johnson'a Vietnam politikasının iç yüzünü açıklıyan bir açık mektup gönderen ve küçük İthaca şehrinde protesto yürüyüşü düzenliyenler, Cornell'in profesörleridir. Daveti kabul etmiştim. İlkin bu üniversitenin değeri dolayısiyle. Sonra da, Birleşik Amerika'da, ırk ayrımına karşı siyahların yanında yer alan, etkin ve candan bir azınlığın gelişmekte olduğunu görüyordum. Cornell'de kendimi çok iyi hissedecektim. O zamanlar da, Amerikalılar Vietnam'da savaşıyorlardı. Doğru. Ama bu savaş bir aydır içinde bulunduğu görünüşü almamıştı daha. 1954'de, Fransızların bozgunundan sonra, Birleşik Devletlerin Diem Hükûmetini desteklemeğe karar vermesi, Uzak Doğudaki stratejik durumları güvenlik altına almak içindi şüphesiz. Ama o zaman da, onların, bir diktatörün suç ortağı olmadan önce, zor duruma düştükleri söylenebilir. Ve sonra da kapana girdiler tabii. Durum yıldan yıla daha da kötüleşti ve kendilerini gittikçe sıkıştırılmış buldular. Demokratik yoldan seçilmiş bir Güney Vietnam Hükûmetinin kabul edebileceği çözümleri ararken bu kötü durumdan kurtulmağa çalıştıklarını görseydik, bir yakınlık duyabilirdik onlara.

NİTELİK BAKIMINDAN DÜŞME

Bunun yerine, onlar, bu diktatörün beklenmedik çıkışlarının sadece ahlâksızlar kliğinin içindeki kişisel düşmanlıklarla ilgili olduğu ve rejimin Vietnam halkının çoğunluğu tarafından nefretle karşılandığı meydana çıkınca, bu olaylardan sonuçlar çıkarmağa yanaşmadılar. Benim *«oyalama»* adını vereceğim davranışı seçtiler. Güney'de Vietkong karşısında başarısızlığa uğrayıp, saldırılarını komşu bir ülkeye yönelttiler.

Askeri bakımdan bunun hiçbir anlamı yok. Çünkü, bu onlara Güney'de zafer kazanmalarını sağlıyamaz. Amerikalıların Komutanı bile, Vietkong'un silâh ve cephanesinin sadece % 10 - 20'sinin Kuzey Vietnam'dan geldiğine inanıyor. Kuzeyle Güney arasında aşılmaz bir engelin varlığını tasarlasak bile, Vietkong'un direnmeleri bu yüzden gözle görülür bir azalma göstermezdi. Vietkong'un yöntem değişikliğine ve daha önce birçok silâh aldığı Güney Vietnam ordusu birliklerinden yenilerini sağlama çalışmalarını arttırmasına yol açardı.

Politik bakımdan, Kuzey'e saldırı, savaşın kişiliğini bile değiştiren bir yüz karasıdır.

— Nicelik farkı bu. Askerî harekât, değişik araçlarla değişik amaçlara yayıldı. Ama, amaç gene aynı kaldı.

Hayır. Böyle bir noktadan çıkarsak, herkesin bildiği gibi, nicelik niteliğe dönüşür. Kuzey'in bombalanmasının savaşa kattığı Amerikalıların yeni bir yönlerini ortaya koymalarıdır. Amerikan toplumun yapısının emperyalizm üstüne kurulduğu olgusunu meydana çıkardıkları ölçü içinde, tersine çevrilemiyeeck, nitelik bakımından bir düşüşü ortaya koydular.

Buraya kadar, Vietnam'daki durumun politik ve ahlâk bakımından olumlu bir görünüşü vardı. Yani Vietkong kazanma yolundaydı. Amerikalıların durumuysa gittikçe savunulmaz oluyordu. Benim gibi biri için, Amerika'ya gitmek mümkündü. Çünkü Amerikalılar politikalarının saçmalığını anlamağa başlamışlardı.

Bombalamalar herşeyi değiştirdi. Böylece, Amerikalıların hiçbirşeyi anlamadıklarını ve onlarla benim aramda bu konuda ortak bil dil'in olamıyacağını anladım. Bana, *gelin tartışalım,* diyorlar. Ama, — birçok Amerikalı solcuların bile yapmıya hazır olmadıkları — önceden, sadece Vietnam'da değil, Güney Amerika'da, Kore'de ve bütün üçüncü dünyada Amerika'nın emperyalist politikasının tümünün söz konusu etmeyi kabul etmezlerse, bu politikanın, ancak Amerikan toplumunun tam alt-üst olmasıyla değişebileceğini kabul etmezlerse, tartışma mümkün olamaz. Üçüncü Dünya ile dayanışık bir Avrupalı aydının Amerika'ya gitmek için Devlet Bakanlığını etki altına alması olanaksızdır bugün. Giderse, orada ne derse desin, üçüncü dünyanın insanları onu suçluyacalkardır. Düşman ülkesine gidilmez çünkü. Küba'lı dostlarımın tepkileri bu bakımdan anlamlı. Bana, birkaç ay önce, «Tabii, gidin Birleşik Devletlere, Küba'dan bahsedin» diyorlardı. Kuzey Vietnam'ın bombalanmasından bu yana; «Gidip de ne yapacaksınız oraya?» diyorlar.

— Sizi davet eden, Devlet Bakanlığı değil, az önce sözünü ettiğiniz «etkin azınlık»ın bir parçası olan aydınlar. Orada söyliyecekleriniz basın tarafından yayınlanabilir ve oldukça yankı yapabilirdi.

Kime seslenecektim? Bir üniversitede, öğrenci ve profesörler kalabalığı önünde beş konferans verecektim. Çoğunluğu benimle aynı düşüncede olduklarına göre gerçek bir konuşma olmayacaktı bu. Orada şüphesiz, gayet nazik bir kaç sağcı da bulunacaktı ve söyle diyeceklerdi: — Amerikan biçimi hoşgörüyü bilirsiniz — «Tabii, düşündüğünü söylemeğe hakkı var.» Kimi gazeteler konferansımdan parçalar yayımlıyacaklardı — on satır şurdan, yirmi satır burdan — ve sonra hepsi bu kadar olacaktı. Bu da Amerikan politikasına vız gelecekti. Buna karşın, Sartre, tırnak arasında *«Nobel Armağanı»*, ağırbaşlı kişiler arasında Amerika'nın Vietnam politikasını rahatça tartışmağa geldi, diyebilirlerdi. Bu da benim istemediğim bir şey .

FAULKNER VE CEZAYİR

Bir benzetme yapacağım. Faulkner, tırnaksız Nobel Armağanı, 1957'de, Cezayir savaşının en kızgın döneminde, bazı Fransız üniversitelerinde konferanslar vermeğe davet edilmiş olsun diyelim. Ve Sakiet savaşları sırasında gelsin. Sorarım size: ne önemi olacaktı onun sesinin Birkaç gazete, dediklerinden bölümler yayınlıyacaklardı, belki de hafifletilmiş olarak ve o zamanların tutkulu Fransa'-

JEAN PAUL SARTRE

ÇEVİREN:
Özdemir İNCE

sında insanların çoğunluğu: «Ne demeye burnunu sokuyor bu yabancı? Madem ki, ülkemize gelmeyi kabul etti, ne hakla suçluyor bizim politikamızı? Porto-Rico gibi gizli sömürgeleri dururken Amerikalıların bize verecek dersleri olamaz herhalde...» yollu düşüneceklerdi. Böyle davranacaklardı, inanabilirsiniz. Faulkner'ın protestosu da daha başlangıçta kurusıkı olacaktı. Neden mi? Çünkü ülkemize gelerek, Cezayir'de Fransız politikasının yazılmış olduğu sistemin tümünü kabul etmiş olacaktı.

— *Vietnam konusunda gözleri açmak Amerikalılara kalıyor. Basında geçerli bir yerleri olmayan bu pek küçük, gelişmenin başlangıcında olan Amerikan* sol'*una, adlarına konuşarak yardım edebilirdiniz.*

Sorun, oraya giderek onlara yardım edip etmemek değil. Gerçekten, hiç yardım edemezdim. Çünkü, ne yazık ki, politik ağırlığı pek önemsiz Amerikan solunun. Müzakereye zorlıyacak olan o değil. Çok kuvvetli olan Fransız solu da müzakereyi baskıyla sağlamadı Cezayir'de. Oyun, De Gaulle, Ordu ve F.L.N. (Ulusal Kurtuluş Cephesi) üçlüsü arasında oynandı. Bize gelince, biz çoğu zaman sokaklarda gösteri yaptık. Bu bizim görevimizdi. Çünkü Fransızdık biz. Bu da, bu savaşın çok haksız olduğunu kabul eden bir Fransız azınlığının varlığını gene de gösterdi Cezayirlilere. Ama, gerçek sonuçları elde edemediğimizi unutmayalım. Yani, karşı durmamız bir şeye yaramadı.

BİR DENGE

Birleşik Devletlerde de bir muhalefet var. Gittikçe etken oluyor. Bir yerde, ırkçılığa karşı yaptıkları savaş, Fransızların Cezayir savaşına karşı direnişlerinden, Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne doğrudan doğruya yaptıkları yardımdan çok daha fazla cesaret ve güç istiyor. Güney'e gidip Siyahlıların bir yürüyüşüne katılmak, linç edilmeyi, ölümü göze almak demek. Kuzeyli iki beyaz öğrenci geçen yıl Missisipi'de öldürüldüler. Birkaç gün önce, bir rahip ve bir genç kadın aynı şekilde Alabama'da öldürüldü. Bununla birlikte, gitgide bu tehlikeye atılmağa hazır beyazlar var. Şaşırtıcı bir cesaretle girişiyorlar işe.

Amerikalıları, ülkelerindeki ırkçı baskının bilincine varmağa zorladığı ölçüde boşuna değildir eylemleri şüphesiz. Birçok siyah öldürüldü Güney'de. Bu büyük bir gürültü yapmadı. Ama bir beyaz rahip, bir beyaz kadın öldürülsünler, bu başka şeydir. Hatırlayın bir, nasıl da duyarlı olmuşlardı Fransa'da, Henri Alleg'in tanıklığı sırasında. Çünkü, onun işkence edilen ilk Fransız olduğunu biliyorduk. Nihayet müslümanların işkence edilmelerini kabul etmişlerdi, ama söz konusu bir Fransız olunca bu dokunyordu onlara.

Irk ayrımına karşı olanlar, savaşlarında — sözle de olsa — hükûmete yaslanmışlardır. Birleşik Devletlerde görülen bir denge fenomeni var işte burada: hükûmet dışarda emperyalist politikasını sertleştirince, içerde, ırkçılık konusunda kendini alabildiğine liberal gösteriyor. Bugün, hükûmetin cesaretlendirdiği kamu oyunun ırk ayrımına karşı seferberliği, Vietnam'da yaptıklarının üzerinden dikkati çevirerek, Johnsonun işine yarıyor. Bu yüzden de, Birleşik Devletlerin Vietnam politikasına doğrudan doğruya karşı olanların sayısı, ırk ayrımı savaşına katılanlardan çok daha azdır. Politik saçmalığı ve ülkelerinin Vietnam'da yaptığı alçaklığı anlıyan küçük bir aydınlar azınlığı meydana getiriyorlar. Bunlar büsbütün güçsüzdürler. İçlerinden biri bana şöyle yazdı: *«O halde, gelmiyorsanız, bütün yazışmaları kesiyorsanız, bu, bizi yeryüzü cehenemlikleri saymanızdandır.»* Gerçekten de, kendi durumunun apaçık ham hayali içinde, antikomünist, emperyalist mitlerin şartlandırdığı bir ülkede kendini yalnız bırakılmış gören Amerikalı solcunun, bu saygı duyduğum insanın, bir yeryüzü cehennemliği olduğunu düşünüyorum. Kendi adına yürütülen politikayı kınıyor, eylemi bütünüyle etkisiz ve araçsızlık içinde.

— *Amerikan politikasında bir değişiklik olabilirse, bunun içten gelmesi gerekecek.*

Olabilir. Şüphesiz ırkçılık konusunda. Bir baskı çoktandır kendini deniyor ve sonuçlarını verdi. Bu baskı siyahların şüphesiz. Ama beyazlar da onlarla birlikte savaşmağa başlıyorlar. Üstelik kamu oyu da gitgide bu sorunda daha duyarlı oluyor. Irkçı durumun Birleşik Devletlerde az çok normalleşmesi için bir yirmi yıl daha gerekecek. Ama hareket durmayacak, çünkü siyahlar artık unutma yolunu seçmiyecekler.

Irk ayrımına karşı duranlara hiç yardım edemeyiz. Biri dışardan gelir de, *«Irkçılık çok kötü şeydir.»* derse, bu kesinlikle hiçbir şeye yaramaz. Amerikan toplumu kendi mitlerini, kendi ideolojisini ortaya koydu. Bu mitlerden, bu ideolojiden başlıyarak — ve ona karşı — yeni bir Amerikan düşüncesi kendini kurmak zorundadır. Avrupa'dan gelmiyecek tabii bu.

ŞU ÜÇ AYDA

Vietnam'ın durumu çok farklı. Önce, şu üç ayda birşeyler yapmak gerek. Oysa, şimdi, kökü çok derinlerde olan kuruluşların yönettiği politikayı, Amerikan sol güçlerinin etkilemeyi başaracağı düşünülemez. Amerikan kamu oyunun duygunlaştırılması ancak bir kriz tarafından sağlanabilir: askeri bir felâket, dünya savaşının vereceği gözdağı gibi. Bu duygunlaştırmağa bizim yapacağımız tek yardım yolu, Vietnam'daki Amerikan politikasını kabaca ve toptan ortaya sermek ve olabilirse Avrupa'da protesto isteği uyandırmaktır.

— *Kimi gazeteler, sizin Amerikalıları, Ruslardan daha istekli kınadığınızı yazıyorlar.*

Olgularla yetinmek, çok basit bir yalandır. Merleau-Ponty'yle birlikte, dergim *«Les Temps Modernes»*de, daha varlıkları doğrulanmadan, Stalin'in çalışma kamplarına veriştirmiştim. Tümü birçok günlük gazeteler tarafından yayınlanan, «l'Express»in benimle yaptığı röportajda, Sovyetlerin Budapeşte'ye el atmalarını çok sert bir dille yerin dibine batırdım.

Nereden bakılırsa bakılsın, bu suçlama saçmadır. Bizler papaz değiliz. Ne suçlamalara, kınamalara eşit olarak cevap yapıştırmak, ne de Doğu ve Batı'ya aynı sayıda ahlâk dersleri vermek söz konusu değildir. Eleştirel değer biçmenin aydının bir görevi olduğunu gözden kaçırmaksızın, insanın hangi taraftan olduğunu bilmesi gerek.

Kendinden önceki hükûmetlerin yanlışını bilen Amerikan Hükûmeti, Vietnam'daki askeri uzmanlarını ve askerlerini geri çekseydi, Birleşik Devletlerde birşeylerin değişmeğe başladığını düşünen, beğenen son kişi ben olmayacaktım. Ama, olan bunun tam tersi: Birleşik Devletlerin toplumsal ve ekonomik kuruluşları yapılması gerekenin en kötüsünü yapıyorlardı, ya da işlerine en çok geleni ve en kötüsü oldu. Bu yüzden, Birleşik Devletlerin Kuzey Vietnam'a el atması, dış politikasının tümünü içine almak zorundadır.

Kurban bir Vietnam değildir. Amerikalılar Saygondan sürülselerdi eğer, bunun üçüncü dünyada da yansımaları olurdu, Lâtin Amerika'da birçok karışıklıklar çıkardı. Gaye, baskı sisteminin tümünü zor kullanarak elde tutmaktır.

Bir zamanlar Birleşik Devletlere gittim. Orada dostlarım oldu. Ama aynı şey değil bu. Amerika savaştan çıkıyordu ve orada bütün gördüklerimi beğenmedimse, bu aynı değildi. Kesin, edepsizce, belirli, haklı gösterilemez, dişe dokunur bir nedeni olmayan bir saldırganlık söz konusudur bugün. Ve ayrıca demek istiyorum ki, genel bir biçimde, Amerikayı dünyanın merkezi olarak kabul etmemek gerekmektedir. O, dünyanın en büyük gücü diye mi? Olsun canım. Ama dikkat edilirse, o bu konuda merkez olmaktan uzaktır. Avrupalıya gelince, onun da görevi aynı, Avrupa'yı da dünyanın merkezi olarak kabul etmemek gerek. Görüşlerini heryerde bir tutmak, çıkarlarını açıklamak, dayanışmasını bütün Vietnamlılar, Kübalılar, Afrikalılar, varlığa özgürlüğe ulaşan hergün, açıkça, dünyanın en büyük gücünün kanunlarını zorla kabul ettiremiyeceğini gösteren, onun söz götürür olduğunu ve dünyanın onu ağırlık merkezi olarak seçmediğini ortaya koyan bütün üçüncü dünyanın dostlariyle birlikte ispat etmek zorundadır. Birleşik Devletler yola gelecek şüphesiz, yavaş yavaş, çok yavaş. Ama ona karşı konulursa, uyarılırsa daha çabuk olacaktır bu.

SÖMÜRME VE KURTULUŞ YOLU

Erdal TÜRKKAN

Amacımız, ereğimiz, uluşça insanca yaşayacağımız bir düzeye ulaşmak. Tüm çabalar ve savaşlar bunun için oluyor Türkiyede. Şimdiyedek niçin ulaşamadı Türkiye bu düzeye? Niçin halkımızın belki yüzde doksanbeşinden fazlası karnının tokluğundan, sırtının pekliğinden olsun insanca yaşama düzeyinde değil? Niçin halkımızın yüzde altmışbeşi okuma-yazma bile bilmez henüz? Niçin milyonlarca insan yaşamanın bilincinden uzak hayvanıyla birlikte bir odada yaşamak zorundadır halâ, ve niçin milyonlarca işsiz, milyonlarca topraksız çaresizlikler içinde kıvranır bu ülkede? Bir uyansa halk milyonlarca ağız binlerce niçin soracak yıllar yılı kendisini yönetip hiçbirşey getirmeyenlere. Hak var bu ülkede. Çalışan, yaratan ve bu ülkenin gerçek sahibi. Bu ülkede başkaları da var: Sermayedarı, ithalâtçısı, komisyoncusu, spekülatörü ve aydın olduğuna yalnız karine olan kişileri ile. Sebep bu zümredir işte. Savaşları halkın ürettiğinden en fazla payı almak, halkın sırtından dünyanın bütün nimetlerinden ölçüsüz yararlanmak. Ve insanca yaşayacak bir düzeye ulaşmak amacı var Türkiye'nin. Ulusça çalışmak ve insanca yaşamak...

Bir oyun oynanıyor Türkiye de yıllardır. Çirkin ama ustaca bir oyun; içten ve dıştan halkı sömürmece oyunu... Ne var ki şimdi bütün incelikleri ile ortaya çıkan bu oyunu en az onu oynayanlar kadar iyi anlayan, ve buna bir son vermeye mutlaka kararlı olan; yabancılarla ortaklıklar kurmuş, bir avuç sömürücüye bu ülkeyi sömürtmeye azmetmiş ve gücünü halktan yana olmaktan alan gruplar vardır. Bu grupların gerçek vatanseverce davranışları onları öfkeli çıkışlar yapmak zorunda bırakmaktadır. Ama bu düzen, halkın uyanmasını önleyerek sömürmeleri sürdürme düzeni pek uzun ömürlü olmayacaktır. Çünkü halk hesap sormayı ve sorunlarına sahip çıkmayı başarmaktadır artık. Nitekim kamu oyu ve onun en ileri baskı organları ilerici basın ve gençlik halktan yana olmanın verdiği rahatlık içinde soruyor onlara:

Niçin dış ticaretimiz kısa zamanda büyük kâr-lar elde etmek amacını güden ve bu tatlı kâr alanlarını kaybetmemek için Türkiyenin sanayileşmesine karşı olan ve her fırsatta yabancı bankalara para yatırmak için türlü dolaplar döndüren birkaç bin kişinin elinde tutulmak istenir?

Niçin halkımızın tasarrufları kapkaççıların kirli kazançlarına âlet edilir ve yurt ekonomisine hiç bir yararı olmayan alanlara yatırım yapan kişilere verilir? Nitekim şimdiye dek özel sektör yatırımlarının yüzde elliyedisini inşaat alanına yapmıştır ve bu inşaatların da yüzde ellisinden fazlası devlet inşaatıdır.

Niçin dünya petrol üretiminin tüketiminden fazla olması sebebiyle ülkemizde hiçbir zaman ciddi petrol araştırmaları yapmayacakları matematik kesinlikle bilinen ve tatbikatta da bunun böyle olduğu görülen ve ürettiği petrolü de normal ithal fiatının üstünde satan ve yabancı bir uzmana hazırlatılarak, incelenmeden kabul edildiğinden taşıdığı usta kapitülasyon hükümleri ile yerli petrol sanayii nin gelişmesini engelleyen bir petrol kanunuyla da vet edilen yabancı petrol şirketleri saltanatına bir son verilip, bu iş ulusal çıkarlarımıza en uygun bir şekil de devlet eliyle işletilmez?

Niçin önce Türkiye'nin verdiği bir savaşla temizlenen ve Afrika ülkelerinin bile kurtulmak için savaşa giriştiği yabancı şirketler davet edilir ve montaj-ambalaj sanayileri yaratılarak elde edilen fiili monopollerle ülkenin gerçek bir sanayie kavuşması ebediyyen önlenmek istenir?

Niçin Türkiye de halka inebilen ve uyandırıcı ve kalkındırıcı fonksiyonunu iş başmda eğitimle sağlayan tek eğitim kuruluşu köy enstitüleri kapatılarak halkın uyanması önlenmek istenir?

Niçin nisbi olarak çok gri bir sanayi düzeyinde bulunan Türkiyenin ileride gümrüklerini tamamiyle yabancılara açmasını gerektiren ve bu şekilde yeni doğan sanayi kollarının rekabete dayanamıyarak batması normal sonucunu doğuracak olan ve Türkiye'yi tekrar kapitülasyonlar devrindeki duruma sokacağı her düşünenin kolayca görebileceği «Ortak Pazara girme kararı» alınmıştır?

Niçin benzeri diğer ülkelerde bir milyara çıkarılan bir demir-çelik fabrikası özel şahıs ve şirketler eline verilerek üç milyara çıkarılmış, böylece sanayinin esas unsuru olan demir-çeliğin maliyeti yüksek olacağından yabancı mallarla rekabet olanağına sahip bir sanayinin kurulmasma fiili kısıtlamalar getirilir?

Niçinleri çoğaltmak mümkündür. Ancak şu kadar niçin bile bugün Türkiye de oynanan oyunun özünü gösterebilmektedir. Bu sorulara verilen cevaplar uyanık kamu oyunu tatmin etmemektedir ve hele önümüzdeki seçimlerden sonra Millet Meclisine girecek sosyalist bir partinin sesini radyolardan halka duyurabilmesi ile bütün sömürme ve kandırmaca düzeni bir bir halk tarafından öğrenilecek ve halk şimdiyedek kendini yönetenlerin kimlere ve nasıl hizmet ettiğini iyice öğrenecektir ve işte o zaman halk yönetimine gerçek temsilcileriyle sahip çıkacak; yabancılarla ortaklıklar kurup bu ülkeyi sömürmekten başka amaç gütmeyen iç kapitalizm yıkılacak ve onunla birlikte emperyalizm bir daha hiçbir zaman geri dönmemek üzere kollarını Türkiye'den çekmek zorunda kalacaktır. Böylece Türk ulusu köylüsüyle işçisiyle ve her türlü emekçisiyle insanca yaşayabileceği bir düzeye erişme olanağını bulacak ve bu amaç şimdiki gibi bir kandırmaca ya da bir hayal olmaktan çıkarak ulusun onuruna yakışır bir erek olacaktır.

Olayların Getirdikleri

(Baştarafı sayfa 2 de)

III. karma hükümetin, Başbakanının üniversite yetkilileri ile yaptığı ve kulübümüzce tepki ile karşılanan toplantı, aynı amacı yani aşırı solla savaşma amacını gütmekteydi. Bütün bu hazırlıkların sonunda yapılmak istenen açıktır: Gençlik sessizce otursun, hırsızların ve yurt zenginliklerinin üzerinde pazarlık yapanlara haykırarak karşı durmasın, özgürlüğü ve demokrasiyi savunmasın. Eğer bunları yaparsa «aşırı sol, tehlikeli akım» gürültüleri ile bu diri sesler boğulsun. Evet ülkemizde tehlike vardır. Ama bu tehlike bizden, Üniversiteli gençten değil yurdumuzu kendi çıkarlarına göre yöneten soyguncululardan geliyor. Üniversitelere polis dolduruluyor... ve her onurlu gençlik kuruluşu gibi haksızlıklara direnen kulübümüzün eski ve yeni yönetim kurulu üyeleri hakkında soruşturma açılıyor.

Bu tedbirler şiddetlenebilir. Ne var ki uyanık ve sorumlu Türk gençliğinin karşısına dikilen engeller sonuç vermiyecektir. Hızını halktan, bilimden alan genç kafalar bu kötü düzenin pısırık araçları durumuna düşürülemiyecektir.

Mutlu günlerin doğum sancısını çeken Türk halkına bildiririz ki, sömürmenin, emperyalizmin her zaman karşısındayız ve varlığımız pahasına da olsa böyle DİMDİK kalacağız.

Siyasal Bilgiler Fakültesi
Fikir Kulübü

Namuslu Özel Sektör

(Baştarafı sayfa 12 de)

Tutmağa uğraştığı bütün bir büyük özel sektör içinde bula bula bir Hayri Baranı' bulabilmiş savunulabilecek. Onun da hali, bizzat kendi anlattıklarıyla, mey danda. En iyisi diye övülenin bu hali, diğer büyük özel sektör mensuplarının servet ve vergi açıklamalarından çekinmekte ne kadar haklı olduklarını gösteriyor.

Bu durumdaki bir büyük özel sektöre söylenebilecek şey servetini açıklaması değil, «Allah daha fazlasını kazandırsın» değil, büyük T. Fikret'in diliyle:

«Örtün ve müebbet uyu, ey facire-i dehr»
olabilir, ancak.

DÖNÜŞÜM
Onbeş Günlük Siyasi Gazete

Fiatı 1 Lira

Sahibi: ATAOL BEHRAMOĞLU
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: ÜMİT HASSAN
Teknik Yönetmen: YURDAKUL ALPAY
Abone: Yıllığı 20 TL., Altı aylığı 10 TL.
İlân: Özel anlaşmaya bağlıdır.
Yönetim Yeri: Selânik Cad. 28/1 - ANKARA
Yazışma ve Abone adresi: Alper Aktan P. K. 45 — Cebeci - ANKARA
«Dönüşüm» adı anılmadan hiçbir yazı ve resim başka yerde yayınlanamaz.
Basılmayan yazılar pul gönderilirse geri yollanır.

Dizildiği ve basıldığı yer:
BAŞNUR MATBAASI - ANKARA

ZENCİLER:

AMERİKAN PROLETERLERİ

Cem EROĞUL

A.B.D.'deki ırk kavgasının en olumlu yönü, son yıllarda kütlelerin hızla bilinçlenmesidir. Kazanılan bu bilinç sayesinde, ırkçılığın sağlam zannedilen kaleleri teker teker yıkılmaktadır. Daha iki yıl öncesine kadar Atlanta'nın «Dinkler Plaza» oteline girme cüretini gösteren bir zenci, sille tokat dışarı atılırdı. 1965 yılının Ocak ayında ise, bu otelde 600 zenci ve 800 beyazın katıldığı bir ziyafet verilmiş ve Martin Luther King'in «Nobel Barış Ödülü» kutlanmıştır.

Hiç şüphe yoktur ki, kütlelerin bilinci arttıkça, kapitalizmin temelinde yatan iktisadi sömürmeye son vermesini bileceklerdir. Amerika'nın kurtuluşu, bugün, halkın en ezilmiş tabakası olan siyah emekçilerin elindedir.

1. Irk Ayırımının İktisadi Temelleri :

A.B.D.'de süregelen ırk kavgasının temeli sınıf mücadelesidir. Genel nüfusun % 10 unu meydana getiren 20 milyon zencinin, toplumun en sefil tabakası olması bunun inandırıcı delilidir. Kavganın en şiddetli olduğu güney eyaletlerinin, aynı zamanda siyah emekçilerin iktisaden en fazla ezildikleri bölge olması, basit bir tesadüfün sonucu sayılamaz.

Bu sömürmenin derecesini anlamak için Amerikan Çalışma Bakanlığının yayınladığı rakamlara bakmak yeter. Bunlara göre, güneyin en büyük şehri olan, Georgia eyaletinin merkezi Atlanta'da, bir siyah ailenin ortalama geliri bir beyazınkinin ancak % 52 si oranındadır. Atlanta'nın en hızlı kalkınma devri olan 1950-1960 arasında, siyahların geliri % 31, beyazlarınki ise % 49 artmıştır. Bu arada fiyatların % 22,8 oranında yükseldiği de hesaba katılırsa, kalkınmanın esaslı olarak beyazlara yaradığı kolayca anlaşılır.

Gelir artışındaki bu fark, iki ırkı bölen iktisadi uçurumu gittikçe derinleştirmektedir. Böylece, on yıllık kalkınma devresinde, iki aile tipinin ortalama gelir farkı 400 dolar artmıştır. Zencilerin içinde bulunduğu iktisadi koşullara bakılırsa, bu farkın daha da derinleşeceğinden korkulur, Şöyle ki, işsizliğe ve kötü çalışma şartlarına rağmen siyahlar durmadan köylerden şehirlere akın etmektedirler. Tarımın hızla makineleşmesi bunun bir sebebidir. Diğer bir sebep ise, Atlanta'da beyazlara hizmetçilik etmenin, Alabama veya Missisippi çiftliklerinde yarı köle durumunda ırgatlık etmekten yine de iyi olmasıdır. İşte bu gibi etkenlerle, 1950-1960 arasında, Atlanta'nın siyah nüfusu 130.000 den 210.000'e yükselmiş güney siyahlarının % 72'si şehirlerde toplanmıştır. Tabiatiyle, bu sürekli akının, bugün sayıları 300.000'i bulan siyah işsizlerin saflarını daha da kabartması beklenebilir.

Atlanta'nın bu acıklı manzarası, maalesef diğer güney eyaletleri için de doğrudur. Irk ayırımının en şiddetli olduğu on eyaletteki beyaz ve siyah ailelerin gelir farkını gösteren aşağıdaki tablo, bu durumun en açık delilidir.

Aile başına ortalama gelir
(dolar olraak)

	siyah aile	beyaz aile
Virginia	2.231	4.608
Florida	2.174	4.311
Alabama	2.009	4.764
Louisiana	1.823	4.597
Georgia	1.817	4.370
Tennessee	1.801	3.737
North Carolina	1.685	3.947
Arkansas	1.636	3.678
South Carolina	1.415	4.121
Mississippi	1.168	3.565

Güney eyaletleri arasında, siyah emekçilerin en insafsızca sömürüldükleri yer Missisippi'dir. Halbuki dünyanın en uzun akar suyunun meydana getirdiği 250 km. uzunluğundaki delta, belki de yeryüzünün en zengin ve en verimli topraklarına sahiptir. Bu topraklar, baştan aşağı, büyük kapitalistlerin elindedir. Siyahların oturduğu harap evler, alışverişlerinin, yaptıkları basit dükkânlar dahi çiftlik sahiplerinin malıdır. Toprağı işliyen ortakçılar ve ırgatlar, yaz sonunda kapitalistten haklarının yarısını alırlar. Bu para ancak, Hristiyanların en büyük bayramı olan Noel masraflarını karşılamaya yarar. Yılbaşından itibaren yaşıyabilmek için toprak emekçileri, ağadan avans dilenmek mecburiyetinde kalırlar. Böylece, boğazlarına kadar borca batmış durumda, ağanın elinde kıskıvrak bağlıdırlar. Bunlar için kölelik ancak şeklen kaldırılmıştır.

Tarımın hızla makineleşmesi siyahları daha da zor durumda bırakmıştır. Bir zenci emekçinin günde toplıyabileceği 100 kilo pamuğa karşılık, bir makine 1.600 kilo ürün kaldırabilir. Bu koşullar altında makinenin galip gelmesi ve emekçiyi işinden etmesi tabiidir. Güneyin diğer eyaletlerinden farklı olarak Mississippi'de, bu atılan emekçilere bir dereceye kadar iş sağlayabilecek büyük endüstri merkezleri de yoktur. Böylece, ilmin ilerleyişi topluma hizmet edeceğine, sapık bir iktisadi düzende, insanları makinelere kurban etmektedir.

A.B.D.'de ırk ayrımı en belirgin şeklini güneyde almasına rağmen, kuzey eyaletlerinde de kendisini kuvvetle hissettirmektedir. Kuzeydeki siyahların siyasi ve hukuki haklarını kullanabilmeleri, yürüttükleri mücadelenin, iktisadi sebeplere dayanan bir sınıf mücadelesi olduğu gerçeğini açıkça ortaya koymuştur.

New York'un 107. caddesinden itibaren başlıyan, 300.000 nüfuslu Harlem'in sefaletini bütün dünya bilir. Bu yoksulluk diyarında suçlu çocukların oranı % 13,5'a vararak bir rekor kırmıştır. Çocukları bile bu halde olan bir topluluğun acıklı durumunu tahmin etmek zor değildir. Bir takım sermaye madrabazlıklarının sonucunda Harlem bu akibete sürüklenmiştir. Gerçekten, yüzyılın başında burası, Hollandalı v.s. göçmenlerin yerleştiği temiz bir mahalleydi. Fakat manhattan'ı baştan başa aşacak olan bir metro hattının yapılmaya başlanması, para oyunlarına meraklı sayısız düzenbazın buraya üşüşmesine yol açtı. Boyuna ev inşa ediyorlar, fiyatların yükselmesiyle elde edecekleri muazzam kârları hayal ediyorlardı. Ne var ki, ölçüyü aşmışlardı. 1905'de arka arkaya iflâs etmeye başlayınca, kendilerini kurtaracak müşteri bulabilmek için, kirası gelecekte ödenmek üzere ev kiralamaya başladılar. Bu elverişli teklifin fakir zencileri bölgeye çekmesi, beyazların buralardan ayrılmasıyla sonuçlandı. Böylece Harlem, Amerikan sefillerinin sığınağı haline geldi.

Ucuz yerleşme imkânlarına sahi polan bu zavallıların mutluluğu, maalesef, pek uzun sürmedi. Siyah akınının gittikçe hızlanması onucunda kiralar yükselmeye başladı. Toplumsal düzen, eninde sonunda, yine para oyuncularına hak veriyordu. Bunlar, kiraları arttırdıkları gibi, evlerin bakımına hiç önem vermediler 60 yıl içinde, bir zamanların temiz göçmen mahallesi, sefalet ve zavallılığın elele dolaştığı bir harabe haline geldi. Fakat 1963 Nisanında, Alabama eyaletinin Birmingham şehrinde başlayıp hızla gelişen kütlelerin eşitlik mücadelesi, bu ezilmiş ailelere güç verdi. Birleşip, evlerini tamir etmiyen ev sahiplerine kira ödememeyi kararlaştırdılar. Kira grevi denilen bu yeni silâh, idarenin de desteğiyle iyi sonuçlar verebilir.

Güney eyaletlerinde, ırklar arasında görülen muazzam gelir farkının kuzeyde kapandığını zannetmek hata olur. New York'ta kabûl edilen rakamlara göre bir ailenin asgari geçimi için yılda 6.000 dolar gereklidir. Harlem'de ise bu ortalama 3.500 dolardır. Mahallenin binalarından başka, ticaretinin de % 95'i beyazların elindedir. Temmuz 1964'de Harlem, Brooklyn ve Rochester'de yapılan kanlı nümayişlerin temelinde işte bu iktisadi sömürme yatmaktadır.

Amerikan toplumunda siyah emekçi doğumundan itibaren çeşitli çıkmazlarla karşılaşır. Irk ayırımı yüzünden ve iyi okulların pahalı olması sebebiyle beyaz kardeşlerinin okuma imkânlarına sahip değildir. Diğer taraftan, içinde bulunduğu yoksul çevre ona iyi bir eğitim sağlıyamaz. Büyüdüğünde, derisinin rengi yüzünden, sendikaların açtıkları meslek kurslarına devam et-

me şansı hiç yok gibidir. Sonuç olarak, siyah kütlenin ezici çoğunluğunun vasıfsız işçi durumunda olması tabiidir. Vasıfsız olduğundan, işe en son alınan ve işten ilk çıkarılan işçi durumundadır.

Kuzey eyaletlerinde dahi, siyahlarla beyazlar ayrı mahallerde otururlar. Zenciyle ayni masada çalışmaktan, birlikte yemek yemekten çekinmiyen kuzeyli beyaz, kendi mahallesine bir siyahın yerleşmek istediğini görse kıyameti koparır. Bu davranışı iktisadi sebeplerle açıklamak gayet kolaydır. Bir mahalleye zenciler gelmeye başlayınca o mahalleye olan talep düşer. Talebin düşmesiyle de evlerin fiyatı yarı yarıya iner. Irk eşitliğine ne kadar inanırsa inansın, kuzeyli beyaz, servetinin yarısını yitirmeyi soğukkanlılıkla göze alamaz.

Irk ayırımının iktisadi temellerini gözden uzak tutmamakla beraber, bazı iktisadi etkenlerin hukuki ve siyasi ırk eşitliğine yol açtıklarına dikkat etmek gerekir. Bunun sonuçları, henüz bu eşitliğe dahi varmamış olan güney eyaletlerinde kolaylıkla görülür. Bu eyaletler kalkınmak için kuzeyin sermayesine muhtaçtırlar. Özel sermayenin toplumsal karışıklıklardan ürktüğü ise bir gerçektir. Böylece kalkınmak istiyen güneyliler, kaynaşan siyah kütlelerin yatıştırmak için şeklen dahi olsa eşitliği tanımak mecburiyetinde kalmaktadırlar. Yalnız, bahis konusu olan siyasi ve hukuki eşitliktir. Zira iktisadi eşitliğin tanınması egemenliğini sefil tabakaların sömürülmesine dayandıran özel sermayenin de işine gelmemektedir.

2. *Eşitlik Mücadelesi :*

1 Aralık 1955'de, Alabama eyaletinin merkezi Montgomery'de, Rosa Parks adlı bir zenci bayan, otobüsün ön sıralarında oturduğu yeri bir beyaz erkeğe vermeyi reddediyor. Halbuki bu devirde ön sıralar hâlâ siyahlara yasaktı. Bunun üzerine Bayan Parks tevkif edilip 10 dolarlık bir cezaya çarptırılıyor. İşte bu olayın, güneydeki eşitlik mücadelesinin başlangıcı olduğu söylenebilir.

Ertesi yıl, Martin Luther King, kendisine büyük ün sağlıyacak ve Montgomery otobüs şirketini dize getirecek olan başarılı boykotu düzenliyor. Saatlerce yürümek pahasına zenciler otobüse binmeyi reddediyorlar. Montgomery'deki 150.000 nüfusun 60.000'inin siyah olduğu düşülürse, şirketin nasıl iflâsla karşılaştığı ve boyun eğmeye mecbur kaldığı kolaylıkla anlaşılır. O tarihten itibaren zenciler, otobüslerde istedikleri yerlere oturabiliyorlar.

Eşitlik mücadelesi, bilhassa 1963 Nisanında Birminghan nümayişleriyle kütlevi bir nitelik kazanmış ve büyük hızla gelişmiştir. 20 Ağustos 1963'de düzenlenen ünlü Washington yürüyüşü, bu başarılı yolun bir zirvesi olmuştur.

A.B.D.'de ırk ayırımına karşı savaşan iki büyük teşkilât vardır. Bunlardan biri King'in idaresindeki «Southern Christian Leadership Conference», diğeri ise «Şiddet aleyhtarı talebeler koordinasyon komitesi» dir. Bu iki teşkilât birçok eyalette birlikte çalışmaktadır. Amaçları, zencileri bilinçlendirerek kütle mücadelesine sürüklemek ve böylece haklarını kazanmalarını sağlamak. Bu görüşe uygun olarak çeşitli yerlerde «özgürlük okulları» kurulmuş ve iki ırktan binlerce çocuk başarılı şekilde eğitilmiştir.

Son yıllarda zenciler, bilhassa seçit hakkının kullanılması yolunda gayret sarfetmektedirler. 1962'de, güneyin en ırkçı on eyaletinde, seçim yaşındaki 5 milyon siyahtan ancak 1.250.000'i seçmen kütüklerine kayıtlıydı. Büyük uğraşmalarla bu sayı, 1964'de 2 milyonu bulmuştur. Bu eyaletlerin beşinde Johnson, zenci oyuyla çoğunluğu kazanabilmiştir. Bir zamanlar, aşırı sağcı «Ku-Klux-Klan» teşkilâtının kalesi olan Atlanta'da, Charles Weltner adlı bir liberalin Temsilciler Meclisi'ne seçilebilmesi, siyah oyların büyük bir başarısıdır.

Geleceğe umutla bakmamızı sağlıyan bu hareket henüz başlangıç safhasındadır. Bu gelişmeyi önlemek için güney beyazları, var güçleriyle savaşmaktan, bu yolda iğrenç silâhlar kullanmaktan çekinmiyorlar. Bu çabalar sonucunda, A.B.D.'nin birçok yerinde siyah vatandaşların seçim hakkı yok gibidir. Bu gericilik merkezlerinden biri olan Alabama eyaletinin Selma şehrinde beyazlar, nüfusun ancak % 42'sini meydana getirmelerine rağmen çoğunlukta olan zencilere hemen hemen hiçbir seçim hakkı tanımamaktadırlar. Seçmen yaşındaki 14.400 beyazdan 8.953'ünün seçmen kütüklerine kayıtlı olmasına karşılık, 15.000 zenciden ancak 252'si kütüklere kaydolabilmiştir. % 1,7'lik bu oran karşısında herkes hakkıya demokrasinin var olup olmadığı hususunda şüpheye düşebilir.

Siyahlara seçim hakkını tanımamak için beyaz idarecilerin elindeki en güçlü silâh «seçmenlik sınavı»dır. Kütüklere kaydolmaya gelenlere akla hayale sığmıyacak güçlükte hukuki sorular sorulmakta ve böylece başarısızlığa uğratılmaktadırlar. 1954-60 devresinde, yine Selma şehrinde seçmenliğe hak kazanan 2.000 beyaza karşılık, ancak 14 zenci sınavı atlatabilmiştir. Bununla beraber, durum değişmeye mahkûmdur. Zira A.B.D.'nin en düşük gelirlerinden birine sahip olan Selma'nın gelişmesi kuzey sermayesine bağlıdır. Herşeyden evvel kendi güvenliğini düşünen sermayenin ise, halkın çoğunluğunun en basit bir hakkını almak için durmadan çırpındığı bir şehre gelmesi, kolay kolay düşünülemez.

Maalesef Selma, bir istisna değildir. Mississippi'de, seçim yaşındaki 394.000 zenciden, ancak 23.000'i listelere kayıtlıdır. Kayıt için israr edenlerin evleri yakılmakta, polis tarafından «kamu düzenini bozma» suçuyla çeşitli cezalara çarptırılmakta, benzincilerden benzin alamamakta ve «komünist» damgasını yemektedirler. Ayrıca kapıda duran bir polis, kaydolmak için başvuran zencilerin resimlerini çekip çiftlik ağalarına dağıtır. Böylece, % 50 ihtimalle, bir anda işlerinden de oluverirler.

Çaresiz kalan Mississippi zencileri, bu sefer kendi aralarında seçim yapıp Temsilciler Meclisi'ne üç kadın milletvekili seçtiler. Halbuki beyazların seçimini kazanan 5 milletvekili, Meclis'e yerleşmişti bile. Bunun üzerine mesele, Washington'daki bir federal mahkemenin önüne geldi. Dava sonucunda seçimler yenilenirse, eşitçiler yeni bir zafer kazanmış olacaklardır.

Alabama'nın Lowndes şehri seçim haksızlığının en canlı örneklerinden biridir. Nüfusun % 80'inin siyah olmasına rağmen, çoğunluğu meydana getiren 5.122 kişiden kimse seçim listesine kayıtlı değildir. Buna karşılık olarak, 1.900 beyazdan 2.314'ü kütüklere kaydolma yolunu bulmuştur. İdarecilerin ölüleri silmeyi «unutmaları», % 121 oranında bir temsil sağlamaktadır.

Bu idari hokkabazlıklardan başka güney beyazları şiddete başvurmaktan ve insanlığa sığmıyan birtakım hareketlerde bulunmaktan çekinmemektedirler. Verilebilecek örnekler sayısızdır ve eskilerine her gün yenileri eklenmektedir:

18 Ocak 1965'de, Selma'da, yüzlerce siyah seçmen listelerine yazılmaya geldiler. Haberi alan Alabama'nın ünlü valisi George Wallace, hemen albay Lingo idaresinde eyalet askerlerini gönderdi. Ödevleri, tehlikeli olabilecek bu birlik hareketini ezmekti. Gelişinin ikinci ve üçüncü günü Lingo, valisine yaraşır bir yaratık olduğunu ispat etti. «Elektrikli şiş» lerle (1) dürtlüklenen zenciler, başta papaz King olmak üzere hapse atıldılar.

10 Şubat 1965 günü, 200 kadar öğrenci, tevkifleri protesto için yürüyüş yaptılar. «Biz size yürümesini öğretiriz!» diyen Şerif Clark'ın polisleri, arabalarını çocukların üzerine sürdüler. Geç kalanlara coplarla vuruyorlar, elektrikli şişleriyle dokunarak koşmalarını sağlıyorlardı. Bu korkunç oyun 4 km. boyunca devam etti. Birinci kilometreden sonra gazetecilerin yolları kesilerek vahşi manzarayı görmeleri engellendi. Sonunda çocuklar dayanamayıp bir tarlaya yığılıp kaldılar. Gazeteciler yetiştiklerinde, insan olan bir insanı çileden çıkaracak olaylarla karşılaştılar. 9 yaşındaki bir çocuk yalın ayak koşmaktan yara dolan ayaklarının acısıyla inliyor, 14 yaşındaki bir kızcağız boynundaki şiş yanığına dayanamayıp hıçkırıyordu.

Kana susamış ırkçılar, gerekli buldukları hallerde insanları öldürmekten de geri kalmıyorlar. Selma'da, Jimmy Lee Jackson adında, 26 yaşında bir zenci ırgat eyalet askerleri tarafından karnından vurularak öldürüldü. Dâvalar danışıklı dövüş olduğundan, bu cinayetler çoğunlukla cezasız kalmaktadır.

Mississippi'ye «özgürlük okulları» açmak için gelen bazı gönüllü öğretmenlerin de akibetleri korkunç olmuştur. Örneğin, Andrew Goodmann, Mike Schwerner ve James Chaney adlı öğretmenler, Şerif Rainey ve adamları tarafından gaddarca öldürülmüştür. New York'lu doktor David Spain, cesetleri inceledikten sonra üç gönüllü arkadaşın fe-

---

(1) Kemere takılan bir pile elektrik teliyle bağlanan ve sığırları dürtmeye yarayan şiş. Değince vücuda cereyan veriyor ve dokunduğu yeri yakıyor.

ci şekilde işkence edilerek öldürüldüğünü tesbit etmiş ve «hayatımda, böylesine ezik ve kırık kemik yığınını ancak uçak kazalarında veya çok süratli otomobil çarpışmalarında gördüm» demiştir.

Bütün bu «beyaz terör»e karşılık zenciler pasif mukavemetle yetiniyorlar. En önemli silâhları sessiz yürüyüşler, meydanlarda edilen dualar, hepbirlikte söylenen şarkılar yoluyla yapılan muazzam propaganda. Örneğin, «We shall overcome» (Başaracağız) adlı şarkıyı bütün A.B.D. benimsemek yolunda.

Zenci önderler bu tutumlarını başlıca iki sebeple açıklıyorlar:

1. Siyahlar arasında derinliğine yayılmış olan Hristiyanlık felsefesi. «Sana bir tokat atana öbür yanağını uzat» diyen Hazreti İsa'dan ilham alıyorlar.

2. Zenciler, bugün, A.B.D. nüfusunun ancak % 10 u. Başarıya ulaşmak için çoğunluğa davalarını beimsetmek mecburiyetindeler. Bunu da şiddet yoluyla yapmak mümkün değildir.

Bu politikalarıyla zenciciler, oldukça başarılı bir yol izlemektedirler. Tabiatiyle, mesele iktisadi hakların elde edilmesine gelince, çok daha girgin ve hamleci bir tutumun gerekli olacağı kolaylıkça düşünebilir. Siyah azınlığın bir büyük amacı da Washington hükümetini müdahaleye zorlamaktadır.

3. *Federal Hükümetin Tutumu* :

Olayların kütle hareketleri halini alması sonucunda, 1963'den beri merkezi hükümet kendini yittikçe sorumlu hissetmektedir. Zira Nisan 1963'de Birmingham'dan itibaren gelişen ırk ayırımı aleyhtarı hareket, A.B.D.'nin belli başlı iç meselesi olmuştur.

Kennedy idaresinin hazırladığı ve Johnson'un, 4 Temmuz 1964'de Kongre'den geçirebildiği «Yurttaşlık Haklarına Dair Kanun», federal hükümetin eline yeni silâhlar vermiştir. Örneğin, bu kanunun uygulanmasından doğan dâvalara federal mahkemelerin bakması eşitçiler için büyük bir zaferdir.

Kanunun 6. maddesine göre federal hükümet, ırk ayrımına imkân veren iktisadi projelere kredi açmıyacaktır. Örneğin, sırf beyaz mahallelerinden geçen bir yol şebekesinin yapımı için eyaletler merkezden para alamıyacaklar. Bu madde, birçok ırkçıyı kara kara düşündürecek niteliktedir. Herhalde sıkılanlardan biri, sırf eğitim işleri için merkezden yılda 34 milyon dolar yardım alan Alabama valisi George Wallace'dir.

Irkçı eyaletlerden Mississippi, her yıl elde ettiği 340 milyon dolarlık vergi gelirine karşılık, Washington'dan 1 milyar dolar almaktadır. Bu koşullar altında, merkezi fazla kızdırmaktan çekineceği kolaylıkla tahmin edilebilir. 1965 Şubat ayında hükümet, bu silâhı ilk defa olarak Louisiana eyaletine karşı kullanmıştır.

Herşeye rağmen federal hükümetin müdahalesi pek sınırlı kalmaktadır. Eyaletler türlü çarelere başvurarak denetimden kurtulma yollarını araştırırlar. Örneğin Mississippi senatosu, «kamu düzenini bozma» suçuna karşı yeni tedbirler almıştır. Hapis cezası 1 aydan 3 aya, para cezası ise 100 dolardan 300'e çıkarıldı. Diğer bir örnek, bazı işverenlerin asgari ücreti (saatte 1,25 dolar) ödememek için başvurdukları kaçamaklardır. İşsizliğin yaygın olmasından yararlanıp, işe aldıkları emekçilere girişte bir «sakatlık beyannamesi» imzalatmaktadırlar.

Diğer taraftan, birliğin polisi olan F.B.I., siyahları korumak için pek birşey yapmamaktadır. Bu yüzden zencilerin şimşeklerini üzerine çeken teşkilâtın müdürü, Edgar Hoover, «eyalet polislerinin işine karışmak istemediğini» gerekçe olarak göstermiştir. Tabiatiyle, haklı bir mücadele için hayatlarını dahi veren insanlar için bu gibi gerekçeler hafif kalmaktadır.

4. *Yol Uzun Ama Yarından Ümitliyiz* :

1963 Washington yürüyüşünü düzenliyen siyah idareci Bayard Rustin'in dediği gibi gerçek mesele, hukuki yurttaşlık haklarından ziyade, iktisadi ve toplumsal şartların değiştirilmesidir. Mississippi ve Alabama ağalarının sefil halk üzerinde insafsız sultalarının devam edip, bir avuç sorumsuz ırkçının özgürlükleri için savaşan insanları ezmelerine izin verildikçe hiçbir mesele halledilemez.

Yalnız Harlem ve Brooklyn'in yıkık dökük evlerinin yaşanılır hale getirilmesinin 17 milyar dolar tutacağı hesap edilmişken, Johnson hükümetinin «fakirlikle mücadele» için Kongre'den aldığı 2 milyar dolarlık ödeneğin anlamsızlığı kolaylıkla anlaşılır. Esaslı bir değişiklik çok daha köklü tedbirleri gerektirmektedir.

ENERJİK BAKAN

Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi ve Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı Müşaviri Prof. Muammer Aksoy'un Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mehmet Turgut'u petrol konusunda tartışmaya çağırmasına karşı, Mehmet Turgut «Bir profesörün bir bakanı tartışmaya davet etmesini çok gayri ciddî bir şey olarak telâkki ediyorum» demiş.

Bakan herhalde ya akademik kariyeri olan hukukçulardan ya da tartışmadan hoşlanmıyor. Belki de her ikisidir. Şöyle bir geçmişe bakıp özlem mi çekti nedir. Hani bakanların, öğretim üyesi olmayan hukukçulara karşı - Tartışma - yerine - savunma - yaptığı geçmişe.

BAŞLIKSIZ

«Gençler politika ile uğraşmasın»

CEP DELİK CEPKEN DELİK

Aşağıdaki haber başlığının AP ile bir ilgisi olmamak gerektir:

«Yankesiciler kralı boş cebe jilet atarken yakalandı.»

İSTATİSTİKLER

İthal edilen süs eşyaları dış ticaret açığında önemli bir yer tutuyormuş. Ayrıca yurdumuzda bir milyon kadar manda bulunduğu da açıklandı. Bilirsiniz, mandaları boynuzlamaya teşvik için «Süs» denir.

DÖRDÜNCÜ KOALİSYONDA BESMELE

Millet Meclisinde Şadi Pehlivanlıoğlu (AP), Şeref Basık'a (CHP) kürsüden inerken «Aferin tosunum, aferin aslanım» deyince Necip Mirkelâmoğlu (CHP)ile Şadi Pehlivanoğlu yumruklaşmışlar.

Aferin tosunlarım, aferin aslanlarım.

EN BİRİNCİ

Profesör Hart «Dünyanın en iyi gecekonduları İstanbulda'dır.»

Ülkü Tamer'in bir dörtlüğü:

«Sinemanın içi pireyle dolu,
Virgül kuyruğuyla kaşınır hart hart
Belki localarda kedi de vardır,
Hart harta kafiye Humprey Bogart,»

AŞK-I MEMNU

Ticaret Bakanı Macit Zeren «Özel teşebbüsü sevmek fazilet demektir».

Ümit Yaşar'ın iki dizesi:

«Artık git Fazilet Hanım senden usandık
Sen gel saadet hanım.»

HALK UYARILDI

Odalar Birliğinde «Özel teşebbüs olmazsa milli istiklâlimizi dahi kaybedeceğiz» denmiş.

Milli istiklâl ve gayri milli istiklâl var demek. Öncelikle de gayri milli istiklâlimiz tehlikede.

«Ya gayri milli istiklâl, ya ölüm!»

TANRI KORUSUN

Ege Serinofil Derneti Başkanı «Memleketin kuş hastahanelerine ihtiyacı var» demiş. Dernek iyi ki Egede. Ya Ankara'da, hele meclis civarında olsaydı. Bunca güçlük içinde bir de kuş akıl hastaneleri masrafı felâketi olurdu devletin.

NAMUSLU ÖZEL SEKTÖR EFSANESİ VE HAYRİ BARAN ÖRNEĞİ

Esat ÜMİT

Türk toplumcularının bilinçli ve yürekli çalışmaları yurdumuzda yaygın ve köklü bir toplumcu ortam meydana getirmiş bulunuyor. Çağdaş dünya ve yurt şartlarının zorunlu kıldığı bu anti-emperyalist, millî,- topumcu ortam — gene zamana ve memleket gerçeklerine uygunluğunun sonucu olarak — aslında hiç te toplumcu olmayan diğer düşünce ve eylemleri de toplumcu ve anti-emperyalist şiarları kullanmaya zorluyor.

Bu yeni eğilimin gelişmesi karşısında sevinç duymamak imkânsızdır. Türk toplumu içine sokulduğu çıkmazdan kurtulmanın yaşamak için temel şart olduğunu böylece daha iyi anlayacak, er geç doğru yolu tutacaktır.

Ne var ki, sevincimiz aşırı olmamalı ve bizi uyanıklıktan, devrimci uyanıklığımızdan yoksun bırakmamalıdır. Ancak bu devamlı uyanıklık sayesindedir ki toplumcular Türk toplumunun ileri ve sağlam güçlerinin doğru yolu seçmesine yardımcı olabilirler ve ekonomik - sosyal - politik olaylar üzerinde, kendi sayılarının üstünde etki yapabilirler.

Hayli zamandır hafif bir kımıldanışın içinde olan AKİS dergisinin 29 Mayıs 1965 günlü 571 inci sayısında bu konuda ilgi çekici bir örnek var. Daha önce petrol konusunda millîleştirmeyi, yani doğru çözümü, bir kenara bırakıp Petrol Kanununda değişikliklerle yetinmeyi benimseyen AKİS, bu sayısında da Hayri Baran adında bir armatörü (gemi donatıcısını) övüp göklere çıkarıyor. Hayri Baran 1964 yılı içinde yüzde şu kadar hesabiyle şu kadar milyon lira kazanmış; şu kadar vergi vermiş, yurda şu kadar döviz kazandırmış; kendisi için çalışanları istismar etmemekte, iyi ücret ödemekteymiş. Utanılacak bir tarafı olmadığı için de bilânçosunu «bittamam» açıklamaktan çekinmemiş.

İyi etmiş, güzel etmiş. Böylece meselenin bir «namuslu iş adamı» meselesi değil, daha geniş bir sistem meslesi olduğuna iyi bir kanıt (delil) sağlamış.

★

Sözü geçen AKİS dergisinde Hayri Baran'ın «Dikkatle Okunacak Sözler»i var. Dikkatle okuduğumuz bu sözlerden öğreniyoruz ki, Hayri Baran'ın yarı hissesine sahip olduğu, Denizcilik Limited Şirketi 1952 yılında 16 milyonu biraz aşan bir öz sermaye ile kurulmuş. Aynı şirketin bugün sahip bulunduğu gemilerin, sadece gemilerin, kıymeti ise 91 milyon liradan biraz fazlaymış.

Şirketin diğer aktiflerini ihmal ederek sadece bu 16 milyon liranın nasıl 91 milyonluk gemiler — sadece gemiler — haline gelebildiği üzerinde duralım.

Şirketin 1964 yılı içindeki brüt kazancı yaklaşık olarak % 43, net kârı (vergi ödenmeden) % 6.41, vergi öden dikten sonraki net kârı ise yaklaşık olarak % 2.31 dir. Hele İşçi Sigortaları işveren hissesi de düşüldükten sonra bu net kâr nispeti % 1.9'a düşmektedir.

Durumu iyice belirtebilmek için şirketin 1952 yılından beri senede ortalama net kârının % 3 olduğunu kabul ve yıllık kârın hiçbir şahsî masraf yapılmadan, hiçbir ihtiyat ayrılmadan tamamen sermayeye eklendiğini farzedelim. Her yıl net kârı sermayeye eklenmek ve yeni yıl kârı bu toplam üzerinden % 3 hesap edilmek suretiyle 1964 yılı sonunda şirket sermayesi en çok 22.810.000 lira olabilirdi.

Bu hesapta enflâsyon yıllarının fiyat yükselmesinin ihmal olunduğu ileri sürülebilir. Bunu da hesaba katmayı deneyelim.

Derginin «Özel Teşebbüs» başlıklı övgüsünde Şirketin en büyük hamlesini 1962 yılında yaptığı ve 50 bin tonluk ATA tankerini satın aldığı bildiriliyor. «Dikkatle Okunacak Sözler»de ise Şirketin bugün 85.725 ton tutarında 7 gemiye sahip olduğu ve bunlardan ATA şilebinin 50 bin ton ile başta geldiği, gemilerin kıymetinin 91 milyon 342 bin 85 lira 94 kuruş ettiği yazılıdır. ATA tankeri mecmu tonajın yaklaşık olarak % 60'ına varmaktadır. Tankerlerin ton başına birbirine yakın fiyatlarla satın alındığını farzedersek, ATA'nın kıymeti 54.805 bin lira civarındadır. Diğer bütün tankerlerin para ayarlamasından ve fiyatların yükselmesinden önce mevcut bulunduğunu da varsayalım. Bunların satın alındıkları tarihle bugün arasında fiyat seviyesinin 4 misli yükseldiğini de kabul edelim. Yani bugünkü kıymetleri 36 milyon 537 bin olması gereken 6 gemi vaktiyle 9 milyon 134 bin liraya mal edilmiş olsun. Yani ATA'dan gayri 6 tankerin bugünkü kıymeti ile satın alındıgını farzettiğimiz bedelleri arasındaki 27 milyon 403 bin lira fark enflâsyonun Şirkete kazandırdığı açıktan bir para olsun. Bu şişkin fiyatlarla 1962 de satın alınmış olan ATA'nın kıymetinde bir değişiklik olmadığına göre, tankerlerin kıymet toplamı:

ATA	54.805.000 TL.	
Diğerleri	9.134.000 TL.	
	63.939.000 TL.	tutar.

Oysa ki biraz yukarıda yıllık ortalama % 3 net kâr ve bu kârın, hiç birşey ayrılmadan, aynen ve tamamen sermayeye eklendiği faraziyesiyle, bu şirketin bugünkü sermayesinin ancak 22 milyon 810 bin Türk lirası olabileceği sonucuna varmıştık.

Bir fedakârlık daha yapalım ve Şirketin yıllık net kâr ortalamasının % 5 olduğunu, gene net kârın tamamen sermayeye eklendiğini kabul edelim. Bu takdirde de Şirketin 1964 sonundaki varlığı nihayet 28 milyon 845 bin Türk lirası olabilirdi.

Halbuki, tankerlerin bugünkü kıymeti 91 milyon 342 bin, enflâsyonun etkileri hesaba katılırsa, 63 milyon 939 bin liradır. Arada en az 35 milyon, en çok 62 milyon liralık bir varlık izahsız kalmaktadır.

Şirket, ya bu yılki kâr nispetini düşük göstermiştir ve aslında yıllık kâr ortalaması net % 2.41'in çok üstündedir. Hattâ bizim şirket lehinde bir mübalâğa ile kabul ettiğimiz % 5'ten de yüksektir. Veya Denizcilik Limited Şirketinin «Dikkatle Okunacak Sözler»de ve Akis'in överek anlattığı basın toplantısında açıklanmamış, meselâ dış hat seferlerinden elde edilen navlunlarla ilgili bazı kambiyo ve döviz işlerinden gelen kârları olmuştur.

Yani Maliye Vekâletinin ya Gelir Vergisi, ya da Kambiyo bakımından ilgilenmesi gereken bir durum vardır ortada.

★

Hayri Baran'ın memurken, yani Yüksek Denizcilik Okulunda öğretmenken 942 yılında bir İTHALÂTÇI ile ortak olması, bir taraftan hocalık, bir taraftan ithalâtçılık, bir taraftan da deniz nakliyat müteahhitliği yapmış olması gibi başarılarını (!) Akis övedursun. Bu suretle harp ve kıtlık yıllarında başarılı ticarî işlerle edinilen sermaye kullanılarak milyonlar toplanmış. Şimdi bu adamı büyük özel teşebbüsün örnek bir temsilcisi diye ortaya atıyor ve meydan okuyorlar: «Bu, her sermayenin mutlaka sömürücü olduğu zehabını vermek isteyenlerin yüzüne fırlatılmış bir eldivendir.» diyorlar.

Biz, gerçekten, her sermayenin sömürücü olduğu kanısındayız. Bu, bir ekonomi - politik sorundur. Yalnız ayrıca, bizim gibi geri bırakılmış bir toplumda, her büyük sermayenin biraz gayri meşruluk taşıdığı inancındayız. Zaten başkalarının emek ürünlerini kendine mal edebilmek, yani başkalarını sömürebilmek, için bir sermayenin önce birikmesi gereklidir ki bu da içinde yaşanılan çağın ve düzenin dahi meşru ve ahlâki saymadığı bir takım yollarla olmuştur. İzahsız veya karanlık kalan servet birikmeleri daima bu niteliği taşır. Buna gene ekonomi - politik, ilkel birikme (iptidai teraküm) diyor.

AKİS dergisi 29 Mayıs tarihli bu son sayısında Metin Toker imzalı yazısının ilk cümlesinde Türkiye'de bugüne kadar bu ilkel terakümün yürürlükte olduğunu gayet güzel anlatıyor: «Türkiye'de sermaye uzun yıllar, devletin jandarma himayesi altında yaşamıştır, çalışmıştır... Devlet köylüye ve işçiye karşı hemen hep sermayeden yana çıkmıştır... Sermaye ne zaman hücuma uğrasa devletin, hücumların doğru olup olmadığını aramaya dahi lüzum görmeden, jandarmasını hücumcuların karşısına diktiği bir gerçektir.» diyor.

Aynı yazının sonunda da Hayri Baran'ı göklere çıkardıktan sonra «Bu millet tarafından buna söylenecek lâf Allah daha fazlasını kazandırsından ibarettir» sonucuna varıyor. Karşı çıkacak olanlara da peşin peşin «sermaye düşmanlığı» umacısının ucunu gösteriyor.

(Devamı Sayfa 8 de)